

Archeo-rapport 367

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

Archeo-rapport 367

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 367

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

Opdrachtgever: Stad Leuven

Projectleiding: Maarten Smeets

Leidinggevend archeoloog: Vanessa Vander Ginst

Auteurs: Vanessa Vander Ginst
Maarten Smeets

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2016/12.825/25

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Leuven - Sluisstraat
Locatie	Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Leuven, Sluisstraat
Lambert 72- coördinaten	Hoekpunt 1: 173244.7840, 175185.1220 Hoekpunt 2: 173295.7860, 175225.1210 Hoekpunt 3: 173286.2618, 175156.0109 Hoekpunt 4: 173311.1850, 175205.1690
Oppervlakte projectgebied	5800m ²
Kadastergegevens	Afdeling 1: Sectie A: perceelsnummers: 168R, 171E, 172E, 172G, 173E, 230F, 233H, 233K, 234C, 235B, 236K, 238N, 238P, 238S, 238V, 242A en 234A
Opdrachtgever	Stad Leuven, Prof. Van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven
Vergunningsnummer	2016/096
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Leuven, Sluisstraat, Sluispark.
Termijn veldwerk	23 maart 2016

Aard van de bedreiging	Park en omgevingsaanleg
Archeologische verwachting	Het projectgebied van 5800 m2 situeert zich binnen de Leuvense stadskern en er zijn restanten van de sluismolen met sluizencomplex aanwezig.
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Fysiografie	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 5
Hoofdstuk 2 Bureaustudie	p. 9
2.1 Afbakening terrein, reeds verstoorde en onderzochte zones	p. 9
2.2 Historisch kader van Leuven	p. 10
2.2.1 De ijzertijd en Romeinse periode	p. 11
2.2.2 De vroege en volle middeleeuwen	p. 12
2.2.3 De late middeleeuwen en nieuwe tijd	p. 15
2.3 De Sluismolen en omgeving	p. 16
2.4 Cartografische bronnen	p. 25
2.5 Archeologische voorkennis	p. 40
2.6 Geplande werken	p. 41
2.7 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 43
Hoofdstuk 3 Werkmethode	p. 47
Hoofdstuk 4 Analyse	p. 51
4.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 51
4.2 Het sporen- en vondstenbestand	p. 51
Hoofdstuk 5 Synthese	p. 59
5.1 Interpretatie en datering	p. 59
5.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 60
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 63
Bibliografie	p. 65
Bijlagen (CD-rom)	
Bijlage 1: Sporeninventaris	
Bijlage 2: Fotoinventaris	
Bijlage 3: Profielinventaris	
Bijlage 4: Overzichtsplan	
Bijlage 5: Profielen grondverzet	

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied².

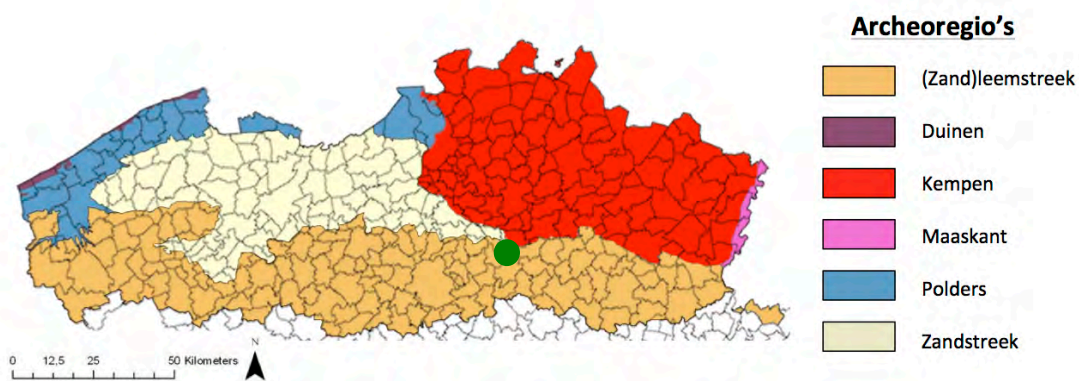

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's³.

² Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

³ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

Het onderzoeksgebied ligt op een hoogte van 21 m TAW in het NO-ZW-georiënteerde stromingsgebied van de Dijle, de Voer en de Vunt (fig. 1.4).

The map displays the Dijk van Leuven area, showing the dike structure and surrounding terrain. The dike is labeled with its various arms: Dijk Eerste Arm, Dijk Tweede Arm, Dijk Derde Arm, Dijk Vijfde Arm, and Dijk Vierde Arm. The map also shows the Kreeveld area to the west and the Leuven area to the east. A legend in the bottom right corner indicates the elevation (DHM) in meters, with a color scale ranging from 21.000000 (blue) to 66.000000 (red). A north arrow is located in the top right corner.

Legend	
 	Projectgebied
DHM	
21.000000	30.000000
39.000000	48.000000
57.000000	66.000000

1.4 Onderzoekopdracht en vraagstellingen

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Hoe groot waren de verschillende huizenblokken en hoe evolueerde de bebouwing binnen het projectgebied doorheen de tijd?
- Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?

⁴ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

- Welke werken werden in het verleden uitgevoerd met impact op de Dijle oever en bodem?
- Welke werken worden gepland en in welke mate zijn deze verstorend voor het archeologisch erfgoed?
- Verwijst de naam Glasblazerijstraat naar deze activiteit uitgevoerd binnen het projectgebied?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?
- Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:

- Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
- Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?
- Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?
- In welke mate bevatten de Dijleoever en -bodem nog archeologische en bouwhistorische relict en in welke mate zullen de geplande werken aan en in de Dijle dit erfgoed verstoren?
- In welke mate zijn er sporen aanwezig van ambachtelijke of industriële activiteiten binnen het projectgebied?
- In welke mate zijn er nog sporen aanwezig van de Sluismolen en het sluizencomplex?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)?
- Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
  1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

-
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Hoofdstuk 2 Bureaustudie

2.1 Afbakening terrein, reeds verstoorde en onderzochte zones

Fig. 2.1: Afbakening van het projectgebied (rood) met de onderkelderde zone (geel)⁵.

⁵ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

Fig. 2.2: Kelder onder perceel 233H.

Het projectgebied betreft de zone die omsloten wordt door de vierde Dijle-arm in het zuiden, het NO-ZW-georiënteerde kanaal *de Hond* in het noordwesten en de Sluisstraat in het oosten (fig. 2.1 en fig. 1.2). Het gebied wordt ongeveer in het midden doorsneden door de NW-ZO-georiënteerde Glasblazerijstraat. Ten noorden van deze straat en op de kruising met de Sluisstraat bevond zich een afgerond hoekhuis (perceel 168R op fig. 1.2). Ten westen hiervan bevond zich een loods en ten noorden hiervan lage bebouwing (perceel 171E). Ten zuiden van de Glasblazerijstraat bevond zich bebouwing op perceel 233 H, met ten westen ervan twee kleinere gebouwtjes. Voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek werden alle gebouwen gesloopt. Op de vierde Dijle-arm bevinden zich nog steeds resten van de sluisbrug (Perceel 235B).

Buiten de zone van de Glasblazerijstraat waar nutsleidingen te verwachten vallen, de te verwachten verstoringen veroorzaakt door het uitgraven van kanaal *de Hond* en de verstoringen in het zuidwesten van het terrein bij de werken aan de klepstuw in 1922 zijn er geen aanwijzingen voor reeds onderzochte of verstoorde zones binnen het projectgebied. De percelen 171^E en 168R zouden onderkelderd zijn. Dit kon echter niet geverifieerd worden op het terrein. De woning op perceel 233 H is onderkelderd tot op een diepte van ca. 1,5 m onder het maaiveld (fig. 2.2).

Voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek was de voorziene wegkoffer in het noordwesten van het terrein ook reeds aangelegd.

2.2 Historisch kader van Leuven

Het grondgebied van Leuven ligt op het raakpunt van drie geografische gebieden: de vlakte van Laag-België in het noorden, de heuvels van het Hageland in het oosten en het Brabantse leemplateau in het zuiden en het zuidwesten. De Dijle en haar bijrivieren snijden zich diep in het Brabantse plateau in, om vervolgens bij het verlaten van het plateau door de stad te stromen waar zich in de alluviale vlakte een aantal zijarmen en eilanden gevormd hebben. De stad zelf ontwikkelde zich zowel in de

alluviale vlakte als op de hoger gelegen vervlakkingen van het plateau. Dit uit zich in steile hellingen tussen de beide stadsgedeelten⁶.

De Dijlevallei vormde een natuurlijke doorgang tussen de heuvels en het plateau en was vanaf Leuven bevaarbaar.

Namen van waterlopen en nederzettingenamen gaan vaak heel ver terug in de tijd. Volgens Gysseling zou de naam Dijle, oudste vermelding als *Thila* in 1008 teruggaan tot het tweede of eerste millennium voor onze tijdrekening. De oorspronkelijke naam zou opklimmen naar het Indo-europese *Tirā*, wat “de moerassige” zou betekenen⁷.

De naam van de stad Leuven klimt op tot *Lubaniom*, afgeleid van de persoonsnaam Lubanios (“de geliefde”). In een 11de-eeuwse kopie van de *Annales Vedastini* uit 884 is sprake van *Luvanium*⁸.

2.2.1 De ijzertijd en Romeinse periode

Van de vroegste geschiedenis van het Leuvense is bijzonder weinig gekend. Tijdens de ijzertijd (650 v.C.-25 n.C.) kende de streek een verspreide bewoning van een eenvoudige landbouwbevolking die zich voornamelijk op de hoogtes langs de Dijlevallei vestigde. Een dergelijke nederzetting is de Kesselberg te Kessel-Lo, een westelijke uitloper van een Hagelandse heuvelrug aan de rand van de Dijlevallei, waar in 1959 opgravingen plaatsvonden van de omheiningswal en -gracht van de aristocratische hoogtenederzetting⁹. Recent werd op deze site ook een studieopdracht uitgevoerd in functie van een archeologische bescherming.

Toch blijft het beeld uit deze periode voor het Leuvense zeer vaag en zijn de vondsten beperkt. Er zijn weliswaar een aantal grafheuvels gekend in het Meerdaalbos, maar nederzettingssporen kwamen tot nu toe amper aan het licht.

In de Romeinse periode bleef de Dijle de grens tussen de Civitas Nerviorum en de Civitas Tungrorum. In deze periode ligt het grondgebied van de latere stad Leuven buiten de grote verbindingswegen van Noord-Gallië die een verbinding beogen van het Rijnland en de Noordzee. De ruggengraat van het wegennet vormt de weg Keulen-Boulogne, die over Tongeren, Bavai en Doornik loopt. Een tweede weg liep via Tongeren, Tienen, Duisburg, Kester en Kortrijk, met een aftakking die vanuit Tienen westwaarts over Leuven en Elewijt loopt. Deze weg zou terug te vinden zijn als ‘Roomse Baan’ te Lovenjoel, als ‘Heirbaan’ te Bierbeek en als ‘Oude Tiense baan’ en ‘Steenstraat’ te Leuven zelf¹⁰.

Bij de kruising van deze plaatselijke Romeinse weg Elewijt-Tienen met de Dijle zou een baanpost (*mansio*) ontstaan zijn die een attractiepool vormde voor de plaatselijke bevolking om zich te vestigen voor ambachtelijke en commerciële activiteiten¹¹.

Bij opgravingen in de Brusselsestraat in de vroege jaren '80 van de 20ste eeuw, met name in het Augustinessenklooster en bij het Sint-Pietersziekenhuis, zijn de tot nu toe oudste bewoningssporen van Leuven ontdekt. Ze zijn ongeveer tussen 70 en 250 n.C. te dateren. Deze vondsten, onder meer bouw materiaal, een betonvloer en fragmentair aardewerk, kunnen volgens Provoost wijzen op een

⁶ Van Uytven 1980: 15-18.

⁷ Van Uytven 1980: 9-10.

⁸ Van Uytven 1980: 10.

⁹ Van Uytven 1980: 33-37. Vandekerchove 1996: 37-38.

¹⁰ Van Uytven 1980: 39.

¹¹ Vandekerchove 1996: 51.

nederzetting die minstens gedeeltelijk in steen was opgetrokken. IJzerslakken en lokaal aardewerk getuigen van ambachtelijke activiteit¹².

In de vruchtbare leemstreek rond Leuven bevinden zich sporen van agrarische activiteit, zoals onder meer de villa op het Stenen Kruis te Bierbeek en hebben de Romeinen actief in het landschap ingegrepen door de aanleg van de *centuriatio*, een oude vorm van percelering. Zowel ten zuidoosten als ten zuidwesten van Leuven zijn hiervan veel sporen bewaard gebleven¹³.

2.2.2 De vroege en volle middeleeuwen¹⁴

De periode tussen de laat-Romeinse tijd en het einde van de 9de eeuw is eveneens zeer slecht gekend. In de literatuur wordt soms gewag gemaakt van het bestaan van een Merovingische vicus die in de 8ste eeuw door Sint-Hubertus van Luik bezocht zou worden¹⁵. Mogelijk gaat de stichting van de Sint-Pieterskerk tot deze periode terug.

Omstreeks 800 werden de Frankische gebieden door Karel de Grote uitgebreid en geconsolideerd maar na de dood van Karels zoon Lodewijk de Vrome in 840 werd het rijk onder diens drie zonen verdeeld. Midden-Francië, ook wel Lotharingen, naar Lotharius (de zoon van Lodewijk), omvatte hoofdzakelijk de Nederlanden, het oosten van Frankrijk en grote delen van Noord-Italië. In 855 werd dit gebied nogmaals in drie delen opgedeeld. Eén van deze delen, het koninkrijk Lotharingen, omvatte ongeveer de huidige Benelux, het Nederrijngebied en de Elzas-Lotharingen.

Geleidelijk aan verloor het gebied een deel van zijn zelfstandigheid. Reinier Langhals (910-915) erkende beurtelings het gezag van de Duitse en de Franse koning en wendde zich uiteindelijk tot de Duitse koning. Hierdoor werd Lotharingen een deel van het Duitse Rijk. Lotharingen kreeg in 923 de status van hertogdom en in 977 werd het opgesplitst in twee nieuwe hertogdommen, Opper- en Neder-Lotharingen (fig. 2.3).

Omstreeks 870 is Leuven de hoofdplaats van een gelijknamig graafschap dat zich hoofdzakelijk uitstreckte tussen de Dijle en de Demer. In 884 zouden de Noormannen een Karolingische burcht (ten hove) innemen en er hun winterkamp vestigen¹⁶. In 891 worden de Denen door de Duitse koning Arnulf van Karinthië definitief verslagen. Naar aanleiding van deze veldslag wordt Leuven voor het eerst in geschreven bronnen vermeld. Rond 900 vermeldt abt Regino von Prüm 'Lovon' in zijn 'Chronicon'. De annalen van de abdij van Fulda beschrijven zowel het Noormannenkamp te Leuven als de veldslag van 891. Uit deze annalen kan worden opgemaakt dat het leger van Arnulf de Dijle overstak, waaruit kan worden afgeleid dat het Noormannenkamp zich op de linkeroever van de rivier bevond.

Algemeen wordt aangenomen dat de burcht één van de eerste woonkernen -'Ten Hove'- vormde waarrond de stad zal groeien. De andere kern zou zich op de rechteroever bevinden, op het kruispunt van land- en waterwegen, in het huidige stadscentrum.

¹² Provoost 1982: 44. Vandekerckove 1996: 105.

¹³ Vandekerckove 1996: 42.

¹⁴ Voornamelijk Van Uytven 1980 en Vandekerckove 1996.

¹⁵ Lemaire 1971: 216.

¹⁶ Vandekerckove 1996: 69

Fig. 2.3: De opsplitsing in de hertogdommen Opper- en Neder-Lotharingen.

De eerste gekende graaf van Leuven (zie tabel 2.1) is Lambert I met de Baard (1003-1015), achterkleinzoon van Reinier. Door een geslaagde huwelijkspolitiek wist Lambert I ook het graafschap Brussel (tussen de Dijle en de Zenne) in de Brabantgouw te verwerven. In 1085-1086 werd daar door de Duitse keizer Hendrik IV voor Hendrik III van Leuven in leen een tweede graafschap (tussen de Zenne en de Dender) in de Brabantgouw aan toegevoegd onder de vorm van een landgraafschap. Dit landgraafschap werd in 1183 tot hertogdom verheven.

In 1106 werd het hertogdom Neder-Lotharingen door de Duitse keizer aan Godfried I van Leuven in leen gegeven. Als ambtsleen zat hierin ook het markgraafschap Antwerpen vervat. Nadat in 1190 het hertogschap van Neder-Lotharingen al haar gezag werd ontnomen door de Duitse keizer, mochten de graven van Leuven in ruil voor dit verlies het hertogelijk gezag binnen hun territorium uitoefenen. Zo ontstond het hertogdom Brabant.

Sinds de 11de eeuw ontwikkelde Leuven zich tot een plaats van betekenis. Deze groei hangt samen met de gunstige ligging aan het kruispunt van de handelsroute Boulogne-Brugge-Keulen en de van hieruit bevaarbare Dijle enerzijds en met de opgang en de expansiepolitiek van de Leuvense graven anderzijds.

Lambrecht I met de Baard (ca. 950/977-1015), de eerste erfelijke graaf van Leuven, maakt Leuven immers tot het centrum van zijn feodaal bezit en zijn verblijfplaats. Onder zijn bewind werd een nieuwe burcht gebouwd op 's Hertogeneiland, gelegen tussen de twee Dijlearmen. Tevens werd de romaanse Sint-Pieterskerk opgericht.

Godfried I had een duidelijke politiek die erop gericht was te komen tot een beter bestuurbaar kerngebied met een gelijkmatige(re) bevolking en een evenwichtige bedrijvigheid. Leuven speelde in dit alles een centrale rol als hoofdstad van het graafschap. Godfried I besteedde uitgebreid aandacht aan Midden-Brabant om zo de bestaande handels- en bevolkingsconcentraties in het westen en het oosten met elkaar te verbinden. Een middel om de bedrijvigheid te verhogen in deze gebieden was de stichting van nieuwe of de begunstiging van bestaande kloosters¹⁷.

Graven van Leuven en Brussel	
1003-1015	Lambert I met de Baard
1015-1038	Hendrik I
1038-1041	Otto
1041-1054	Lambert II
1054-1079	Hendrik II
1079-1095	Hendrik III
Landgraven van Leuven	
1085-1095	Hendrik III
1095-1139	Godfried I
1139-1142	Godfried II
1142-1190	Godfried III
Hertogen van Brabant	
1183/84-1235	Hendrik I van Brabant
1235-1248	Hendrik II van Brabant
1248-1261	Hendrik III van Brabant
1261-1267	Hendrik IV van Brabant
1267-1294	Jan I van Brabant
1294-1312	Jan II van Brabant
1312-1355	Jan III van Brabant
1355-1406	Johanna van Brabant

Tabel 2.1: Overzicht van de genealogie van de graven van Leuven en hertogen van Brabant tot het begin van de 15de eeuw.

In 1150 zou Leuven het marktprivilege toegekend krijgen en enige tijd later wordt de eerste stenen stadswal rond Leuven opgetrokken. In het centrum, in de buurt van de huidige Oude Markt, ontwikkelde zich een handelswijk, met speciale verkoophuizen of hallen. De voornaamste handelaars en werklieden en de hertogelijke leenmannen verenigden er zich onder de bescherming van de Sint-Pieterskerk. Zij werden de Sint-Pietersmannen genoemd en door een jaarlijkse cijns te betalen werden zij vrije burgers.

¹⁷ Van Uytven 1980: 55-57.

De Leuvense handel zou gaandeweg het lokale niveau overstijgen en werd ingeschakeld in de grote handelsstromen die sinds de 11de eeuw West-Europa doorkruisten. De wolproductie neemt een hoge vlucht in de tweede helft van de 13de eeuw. Leuvense kooplui kochten de grondstof in Engeland en voerden de afgewerkte producten uit naar Engeland, Frankrijk, het Heilig Roomse rijk en het Duitse hinterland¹⁸. De bloei zou tot ongeveer het midden van de 14de eeuw duren.

2.2.3 De late middeleeuwen en nieuwe tijd¹⁹

De burcht op 's Hertogeneland wordt in de 13de eeuw door de hertogen van Brabant (Hendrik I) een tweede maal verplaatst, ditmaal naar de Keizersberg.

Een tweede ringmuur (1356) omsluit een veel groter gebied, dat nooit volledig volgebouwd geraakt en dat wordt ingenomen door industriële vestigingen en door landbouwwitbatingen, waaronder de wijncultuur. Op het einde van de 14de eeuw bereikt de Brabantse hoofdstad haar definitieve ontwikkeling.

Met de troonsbestijging van hertog Jan I (1268-1294) is de rol van Leuven als hertogelijke residentie uitgespeeld ten voordele van Brussel. Door de stichting van de universiteit in 1425 wint de stad opnieuw aan prestige. Theoretisch bezit Leuven nog een zekere voorrang in Brabant, aangezien de officiële installatie van de Brabantse hertog nog steeds hier plaatsvindt.

De zone van de huidige Grote Markt zou in de loop van de 15de eeuw aangelegd worden. Naast het vervangen van de romaanse Sint-Pieterskerk door een gotische, werden ook het stadhuis en het Tafelrond in gotische stijl opgetrokken.

Het laatste kwart van de vijftiende eeuw zou voor Leuven nefast zijn. De politieke macht van Leuven krijgt de doodsteek in 1489, met de overwinning van de Bourgondische Hertog Maximiliaan van Oostenrijk op de opstandige Vlaamse en Zuid-Brabantse steden. Vanaf nu wordt de leiding gedragen door Brussel en Antwerpen en vooral door de hoge adel.

Met de blijde inkomst van Filips de Schone te Leuven begint voor de stad een periode van herstel. Zij zal haar vroegere grootheid echter nooit evenaren.

Ook de 16de eeuw was een periode van economisch verval. De 17de eeuw is een periode van stagnatie. De 18de eeuw wordt niet enkel gekenmerkt door de bouw van universitaire gebouwen, abdijen en kloosters, maar ook door de vernieuwing van de economische infrastructuur met de aanleg van een steenwegennet en het kanaal Leuven-Dijle (de Leuvense Vaart).

Het uitzicht van de stad zou vooral beginnen te veranderen in de tweede helft van de 19de eeuw. De eerste spoorverbindingen zagen het licht. Het stadsbestuur zou tussenkomen in de urbanistische ontwikkeling van de stad en een eigen architect aanstellen, François-Henri Laenen (1801-1849).

In 1914 bij het begin van de Eerste Wereldoorlog werd Leuven zwaar beschadigd door brandstichting door de Duitse troepen. Een groot deel van het stadscentrum, met o.m. de Oude Markt, de Sint-Pieterskerk en de Stationsstraat (de huidige Bondgenotenlaan) werden verwoest.

De bombardementen van de Geallieerden tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1944, richtten andermaal veel schade aan.

¹⁸ Van Buyten e.a. 1975: 19.

¹⁹ Voornamelijk Van Uytven 1980, Van Uytven 1998 en Vandekerchove 1996.

2.3 De Sluismolen en omgeving

Het projectgebied bevindt zich nabij de Dijle en de Voer en nabij de Vaartkom in een gewezen industriële zone van Leuven²⁰. De aanleg van de vaart door Maria Theresia in 1750 droeg bij tot de vestiging en uitbreiding van de voormalige industriële zone aan de noordoostelijke stadsrand, met voornamelijk brouwerijen en molens.

De huidige vaartkom werd gegraven in de bestaande los- en laadplaats vlakbij de Keizersberg in een gedeelte van de oude bedding van de Dijle²¹. Hierbij werd de Keizersberg gedeeltelijk afgegraven en diende de Dijle plaatselijk te worden omgeleid, uitgediept en geruimd, om als *Nieuwe Dijle* via de *Twee Waters* verder te vloeien in de richting van Wilsele. Bij de aanleg werd de Vaartkom door twee bruggenhoofden en een draaibrug opgedeeld in een grote en kleine kom. Kanaal en Vaartkom zouden met Dijlewater bevoorrad worden via een voedingskanaal (de *Hond*). Dit voedingskanaal begrenst het projectgebied aan de noordwestzijde. De nieuw aangelegde binnenhaven ging ten koste van de vroegere *Werf* aan de Vismarkt, vanouds de rivierhaven gelegen aan een Dijle-arm in het historische stadscentrum.

De Sluisstraat zou reeds vermeld zijn in een akte van 1275 en vernoemd naar de sluis gelegen voorbij de uitmonding van de Voer in de vierde Dijle-arm, waar vlakbij de Sluismolen werd opgetrokken²².

De Sluisstraat ter hoogte van en ten noorden van het projectgebied werd gedomineerd door 20ste-eeuwse brouwerijgebouwen van Artois: aan onpare zijde de bottelarij, het waterzuiveringsstation en ter hoogte van de Burchtstraat het bij M.B. van 20.02.1997 als monument beschermde complex van brouwerij *de Hoorn*; aan de overzijde achtereenvolgens de ateliergebouwen de *Smidse* en *WIKS*, de fermentatiegebouwen en ter hoogte van de Vaartkom de CO2-zaal en de stokerij.

Het afgeronde hoekpand nummer 65, op het projectgebied op de kruising van de Glasblazerijstraat en de Sluisstraat, dateert van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. Bij de geallieerde luchtaanvallen van mei 1944 werd de buurt, met voornamelijk de Vaartkom en de stationsomgeving, namelijk zwaar getroffen (fig. 2.4)²³.

De naam Glasblazerijstraat verwijst naar een glasfabriek (*manufacture de verre*) die in 1754 gebouwd werd door Gaspard Weygant op een niet-nader gelocaliseerd terrein van de stad²⁴. In 1796 stopte de activiteiten reeds. Drie jaar later werden er woningen gebouwd op het terrein.

²⁰ Kenis 2015: 31.

²¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/125397>

²² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/125389>

²³ De Decker en Roba 1998: 166.

²⁴ Van Even 1895: 204. Met dank aan P. Cosyns voor de informatie.

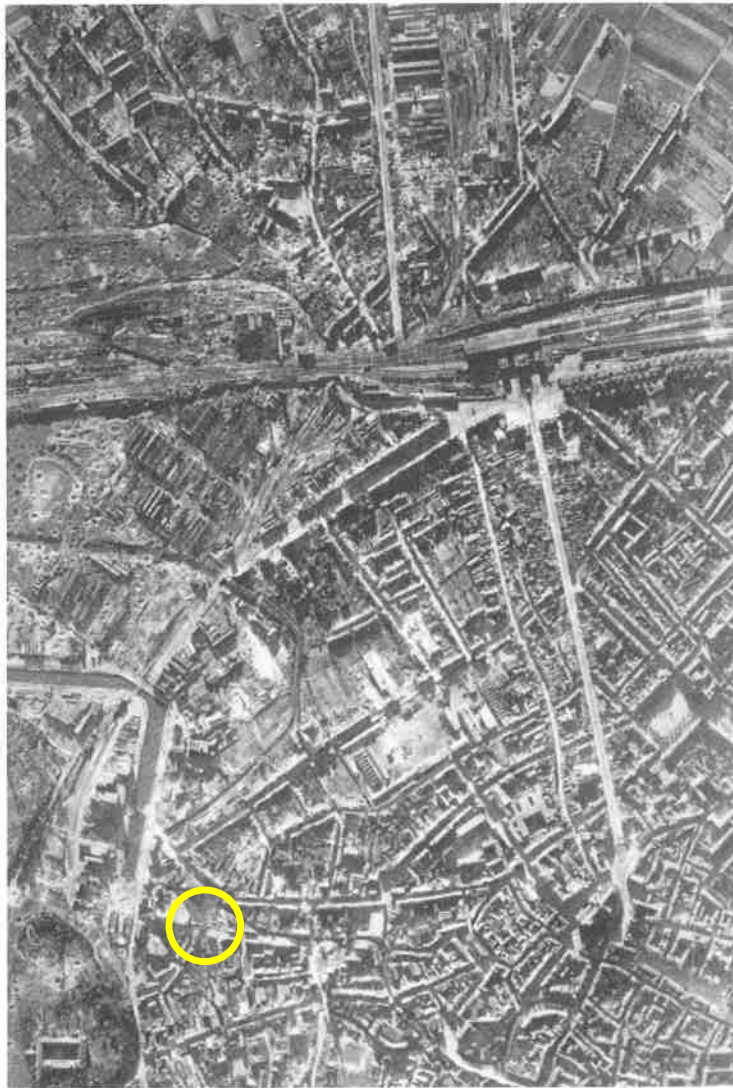

Fig. 2.4: Een Amerikaanse luchtfoto met duidelijk zichtbare bomkraters in de omgeving van het projectgebied (geel)²⁵.

Binnen het projectgebied zijn de restanten van de sluismolen met sluizencomplex aanwezig. Over de ouderdom van de Sluismolen bestaat geen eensgezindheid in de geraadpleegde bronnen²⁶. Volgens Tits is de Sluismolen één van de oudste Leuvense molens en werd deze begin 12de eeuw opgetrokken door Roelof Bocart en Wilmar Althers, in opdracht van de toenmalige hertog²⁷. Ook Amand vermeldt deze datum²⁸. Het bestaan van de Sluismolen zou zijn geattesteerd door hertogelijke schenkingen van renten en rechten op de molen tussen 1131 en 1140, in 1283 en 1296. Meulemans daarentegen situeert de bouw ervan tussen 1369 en 1430 op basis van expliciete vermeldingen van de Sluismolen in hertogelijke ordonnanties²⁹.

²⁵ De Decker en Roba 1998: 166.

²⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/42490>

²⁷ Tits 1986: 23.

²⁸ Amand 2003:

²⁹ Meulemans 1963: 35.

Volgens Van Even zou de molen pas zijn opgericht in 1451³⁰. Volgens Tits wordt hij op deze datum daarentegen herbouwd.

De Sluismolen ontleent zijn benaming aan de nabijgelegen sluis die de scheepvaart over de Dijle regelde en die gebouwd werd voorbij de plaats waar de Voer uitmondt in de vierde Dijle-arm. De opening van de sluis tweemaal per dag - 's morgens en rond de vespers - en de duur van de openstelling, evenals de hoogte van de balken voor het sluiten van de sluis, werd geregeld bij ordonnantie van 1332, nog bevestigd en veralgemeend door hertog Wenzel in 1369³¹.

Recenter, na de aanleg van de Leuvense Vaart, fungeerden de sluizen om het water te keren en via het kanaal *de Hond* de Leuvensevaart van water te voorzien³². Bij de bouw in 1992 van een nieuwe stuw op de vierde Dijle-arm verviel deze functie voor de oude sluizen³³.

Als banmolen bestond de Sluismolen aanvankelijk uit een rogge- en een tarwemolen, elk aangedreven door een waterrad. De Sluismolen was één van de 39 molens die Leuven vóór 1400 binnen zijn tweede stadsomwalling telde. De molens waren gegroepeerd ingeplant, afgestemd op het debiet van de Dijle. Enkele van deze molens waren de Vol-, de Spui-, de Vlieg-, de Gaffel-, de Graet-, de Schors-, de Redigen-, de Lei-, de Sluis- en de Eendenvlietmolen en de Vliermolens³⁴.

In 1451 werd de Sluismolen herbouwd volgens de plannen van Gilles Pauwels, bouwmeester in dienst van Philips de Goede. Na beschadigingen door overstromingen in 1500 en 1532 volgde in 1537 de heropbouw van de sluis (en molen?) door Jan van Hougaerden, meester-metser in dienst van de stad, volgens de plannen van Lodewijk van Bodeghem, architect van Keizer Karel.

In de 17de eeuw functioneerde de molen als moutmolen. De molen is afgebeeld op een beeld van Leuven uit de 17de-eeuwse prentenatlas (fig. 2.5). De weergave komt goed overeen met een 19de-eeuwse foto van de molen.

In april 1842 werd de Sluismolen eigendom van de Stad, die hem nadien in huur gaf³⁵. Na zware overstromingen in 1891 werd een technische commissie geïnstalleerd die de waterhuishouding in de binnenstad grondig onderzocht teneinde soortgelijke overstromingen in de toekomst te vermijden. Zoals aan de meeste watermolens en sluizen, dienden ook aan de Sluismolen aanpassingen uitgevoerd te worden. Pas in 1927 zouden de inmiddels in vervallen toestand geraakte installaties vervangen worden door een nieuwe constructie: een sluiswerk in gewapend beton (fig. 2.6). De Sluismolen en de brug over de Dijle zouden vrij goed bewaard gebleven zijn tot ca. 1945³⁶.

Van de molen zelf blijven thans nog enkele muurgedeelten en de oude sluisboog over (fig. 2.7). Het betreft een constructie in kalk- en ijzerzandsteen en baksteenmetselwerk met twee waarschijnlijk 16de-eeuwse bogen waaronder zich destijds de maal- en los- en schipsluis bevonden³⁷. Uit 1927 dateert het betonnen sluiswerk met houten sluisdeuren met een gesmeed vork, tand- en heugelsysteem en ijzeren sponningen. Bovenop de overbruggingen bevonden zich nog muurrestanten van de maal- en bedieningsgebouwen. In 1992 werd de sluismolen deels gerestaureerd³⁸. Hierbij werd de meest noordelijke sluisboog opnieuw opgemetseld (fig. 2.8). De

³⁰ Van Even 1895: 204.

³¹ Tits 1986: 23-25.

³² Vandegoor 1998: 41.

³³ La Rivière 2006: 65.

³⁴ Vandegoor 1998: 33.

³⁵ Cresens 1989:130.

³⁶ Lemaire 1971:291.

³⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/relict/42490>

³⁸ La Rivière 2006: 139.

schuiven werden ingekort en in de hoogste stand opgetrokken zodat hinder voor waterafvoer vermeden wordt.

De nieuwe automatische klepstuw, de bedieningsbrug en de turbinekanaal voor energieopwekking dateren uit 1992³⁹. De stuw is noodzakelijk om het waterpeil van de Dijle op te stuwen zodat het voedingskanaal de *Hond* de Leuvense Vaart op peil kan houden (fig. 2.9). Deze werkzaamheden zorgden voor de vernieling van de oude Dijklede op deze plaats en van het mogelijk aanwezige bodemarchief (fig. 2.10 en 2.11).

In 2012 werd de noordelijke kademuur tussen de aanzet van het voedingskanaal *de Hond* en de meest noordelijke sluisboog verstevigd met een nieuw parement in baksteen (fig. 2.12).

Fig. 2.5: De Sluismolen in de 17de-eeuwse prentenatlas en op een foto van ca. 1900⁴⁰.

³⁹ La Rivière 2006: 65 en 139.

⁴⁰ Amand 2003: 703

Fig. 2.6: Restauratiewerken in 1927⁴¹.

⁴¹ Cresens 1989:131.

Fig. 2.7: Huidige toestand van de sluismolen.

Fig. 2.8: Huidige toestand van de sluismolen met de aanpassingen uit 1992.

Fig. 2.9: De automatische klepstuw, de bedieningsbrug en de aanzet van het voedingskanaal de Hond.

Fig. 2.10: Zicht op de vernieling van de Dijkleade bij de werkzaamheden van 1992⁴².

⁴² La Rivière 2006:140

Fig. 2.11: Zicht op de vernieling van de Dijklede bij de werkzaamheden van 1992⁴³.

⁴³ La Rivière 2006:142

Fig. 2.12: Opmetselen van een nieuw parement voor de bestaande kademuur⁴⁴.

2.4 Cartografische bronnen

Op basis van een stadsplan van Leuven, opgemaakt door Van Buyten, kan een beeld worden bekomen van de verspreiding van de bewoning doorheen de tijd (fig. 2.13). De projectzone ligt binnen de tweede ringmuur, in een zone waar volgens Van Buyten op het einde van de 14de en de 15de eeuw reeds bewoning was.

⁴⁴ uit: Verslag door Stad Leuven van vergadering Sluispark en omgeving (18 november 2013)

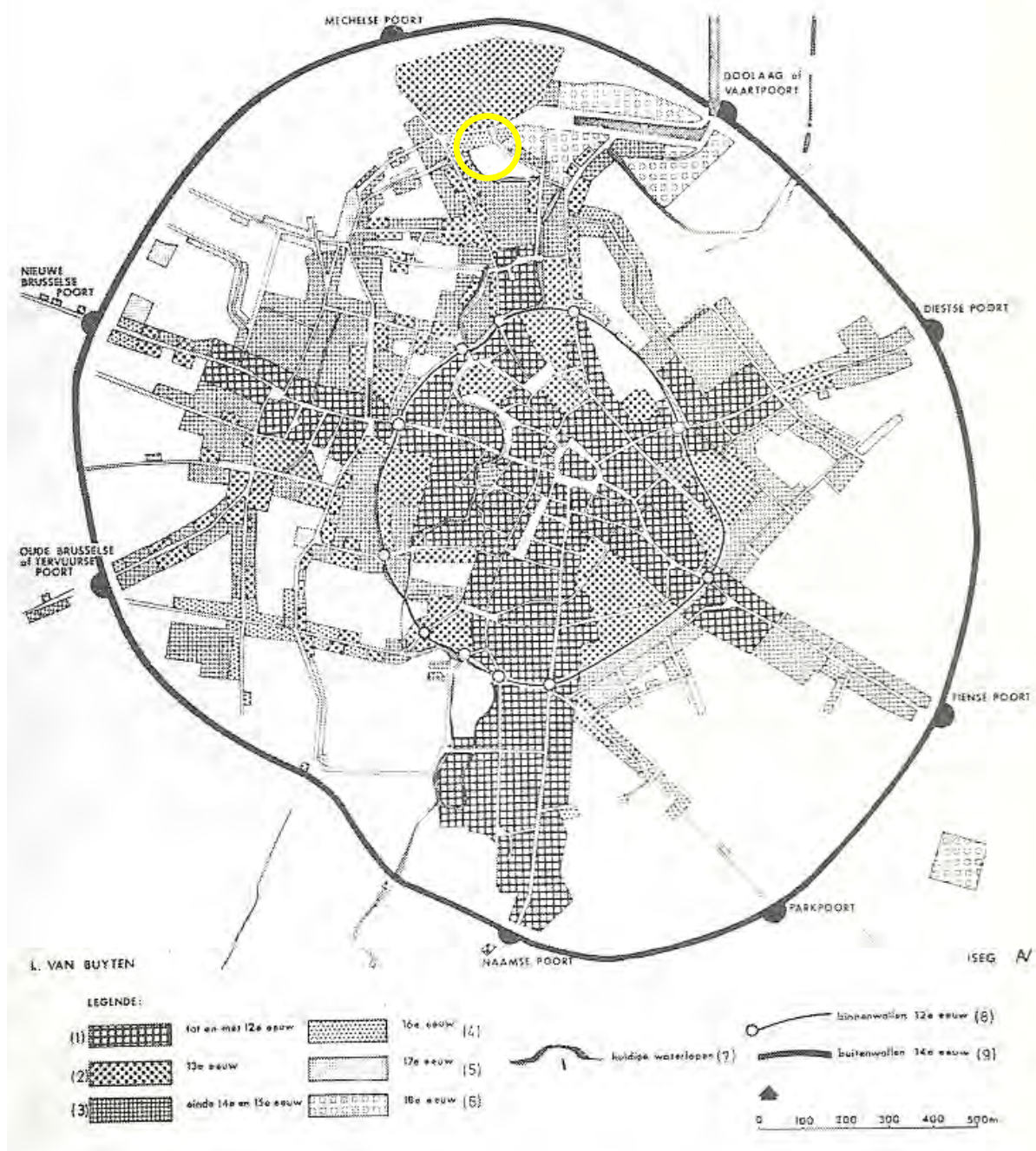

Fig. 2.12: Ontwikkelingskaart van Leuven⁴⁵.

Op de volgende stadsplattegronden van Leuven kan de ontwikkeling van de zone gevolgd worden:

- Jacob van Deventer, omstreeks 1560-1565 (fig. 2.14 en 2.15)
- Guicciardini, 1582 (fig. 2.16)
- Hogenberg, 1592 (fig. 2.17 en 2.18)
- Pauli: Kaart van het Beleg van Leuven, 1635 (fig. 2.19)
- Blaeu, 1645 (fig. 2.20)

⁴⁵ Vandekerchove 1996: 101.

- Bodenehr, 1716 (fig. 2.21 en 2.22)
- Harrewijn, 1720 (fig. 2.23 en 2.24)
- Le Rouge, 1746 (fig. 2.25)
- Villaret, 1748 (fig. 2.26)
- Ferraris, omstreeks 1771-1778 (fig. 2.27 en 2.28)
- Vandermaelen, 1846-1854 (fig. 2.29)
- Kadaster, 1813 (fig. 2.30)
- Jobard, 1824 (fig. 2.31 en 2.32)
- Kadaster, 1850 (fig. 2.33)

Op de geraadpleegde cartografische bronnen van voor de 18de-eeuwse Ferrariskaart is in wisselende mate bebouwing ter hoogte van het projectgebied afgebeeld. Op de oudst gekende cartografische bron, de kaart van Jacob van Deventer, is enkel bewoning op het zuidelijk deel van het projectgebied weergegeven; op de meeste overige kaarten lijken alle straten binnen het projectgebied voorzien geweest te zijn van aaneengesloten bebouwing langs de straatzijde.

De weergave van de gebouwen op de diverse kaarten is evenwel vaak te schetsmatig om bruikbaar te zijn voor een gedetailleerde evaluatie van de bebouwingstoestand. Ook het stratenpatroon wijkt af van het huidige, wat de georeferentie bemoeilijkt.

Op een kaart van het Beleg van Leuven uit 1635 lijkt er een molen afgebeeld te zijn. Deze lijkt zich echter niet op de plaats van de huidige Sluismolen te bevinden. De (Sluis)straat wordt ten westen van de molen weergegeven.

Op de Ferrariskaart (1771-1778) staat de in 1751 aangelegde Vaartkom afgebeeld. De *Hond*, het verbindingskanaal tussen de Dijle en de Leuvensevaart, staat in stippellijn aangeduid. Ook het stratenpatroon rond het projectgebied krijgt rond deze datum ongeveer zijn huidige vorm. Ter hoogte van de huidige Sluismolen is een gebouw getekend. Verder is ook aaneengesloten bebouwing langs de westelijke grens van het projectgebied weergegeven en een centraal gebouw. Het noordoosten van het projectgebied lijkt onbebouwd geweest te zijn.

Vanaf de 19de eeuw is ook de zone langs de Sluisstraat en de Glasblazerijstraat (opnieuw) volledig bebouwd. Het betreft bewoning op kleine, smalle percelen.

Deze toestand was opnieuw gewijzigd ten opzichte van de huidige bebouwing die voorafgaand aan het onderzoek is gesloopt. Ten noorden van de Glasblazerijstraat zijn de kleine, 19de-eeuwse percelen samengesmolten tot enkele grotere percelen. Enkel in het noorden van de Sluisstraat, in de percelen 173^E, 172G en 172^E is de voormalige parcelering nog aanwezig. Ook ten zuiden van de Glasblazerijstraat, in de vorm van perceel 238V is de inplanting van het oorspronkelijke huizenblok nog duidelijk herkenbaar. De oostzijde van de Glasblazerijstraat is tevens verbreed t.o.v. de weergave op de 19de-eeuwse kaarten.

Fig. 2.14: Kaart van Jacob van Deventer⁴⁶.

⁴⁶ www.belgica.kbr.be

Fig. 2.15: Kaart van Jacob van Deventer met detail van het projectgebied.

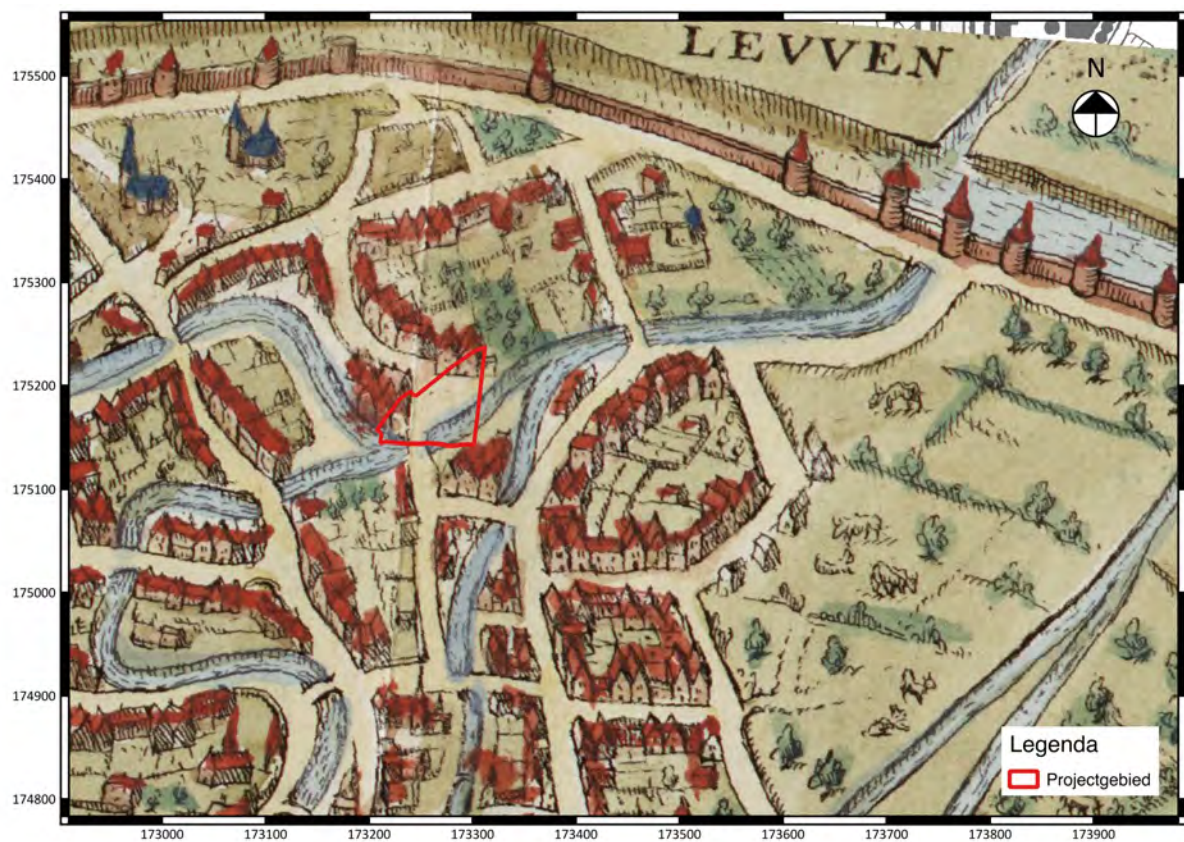

Fig. 2.16: Kaart van Guicciardini met detail van het projectgebied.

Fig. 2.17: Kaart van Hogenberg⁴⁷.

⁴⁷ www.rijksmuseum.nl

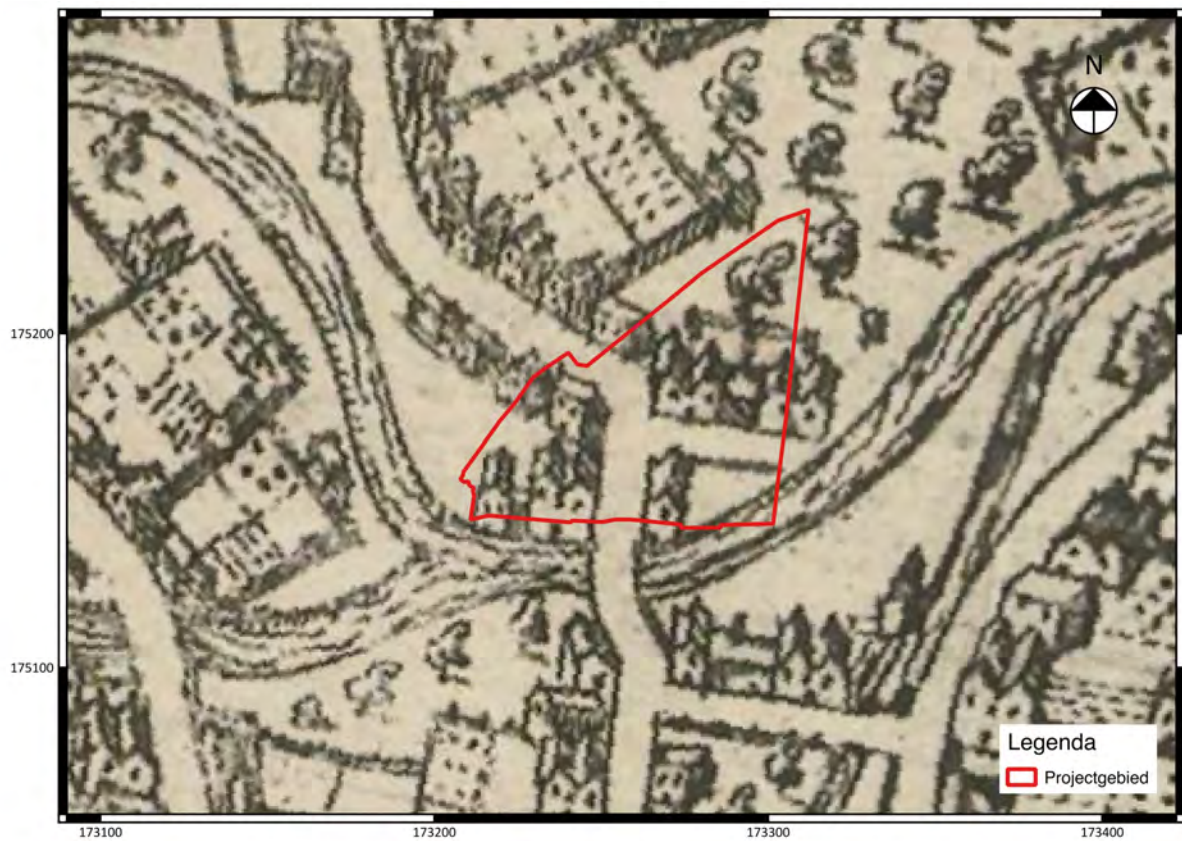

Fig. 2.18: Kaart van Hogenberg met detail van het projectgebied.

Fig. 2.19: Kaart van het beleg van Leuven (1635) met detail van het projectgebied⁴⁸.

⁴⁸ <https://www.rijksmuseum.nl/nl/mijn/verzamelingen/98434--kenis-raymond/beleg-van-leuven-1635/objecten#/RP-P-OB-81.381,3>

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

Fig. 2.20: Detail uit de kaart van Blaeu met detail van het projectgebied⁴⁹.

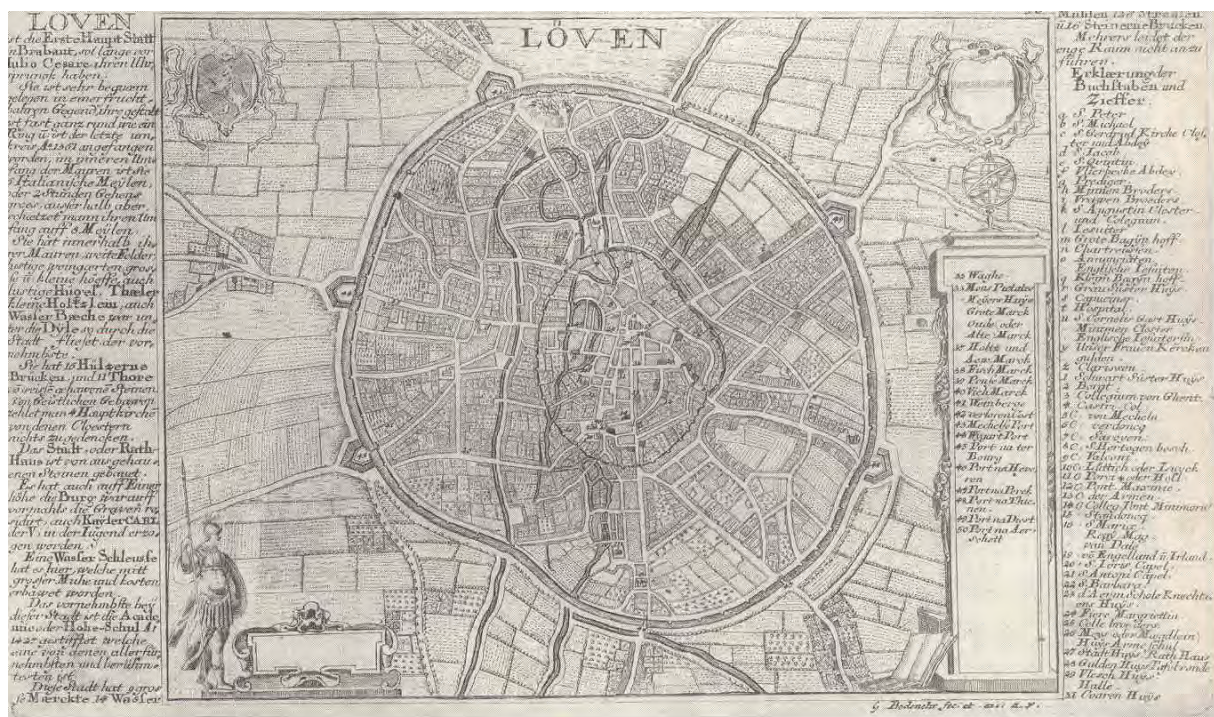

Fig. 2.21: Kaart van Bodenehr⁵⁰.

⁴⁹ www.oudelandkaarten.eu

Fig. 2.22: Kaart van Bodenehr met detail van het projectgebied.

Fig. 2.23: Kaart van Harrewijn (het noorden ligt rechtsboven)⁵¹.

⁵⁰ www.europeana.eu

⁵¹ www.europeana.eu

Fig. 2.24: Kaart van Harrewijn met detail van het projectgebied

Fig. 2.25: Kaart van Le Rouge⁵².

⁵² www.europeana.eu

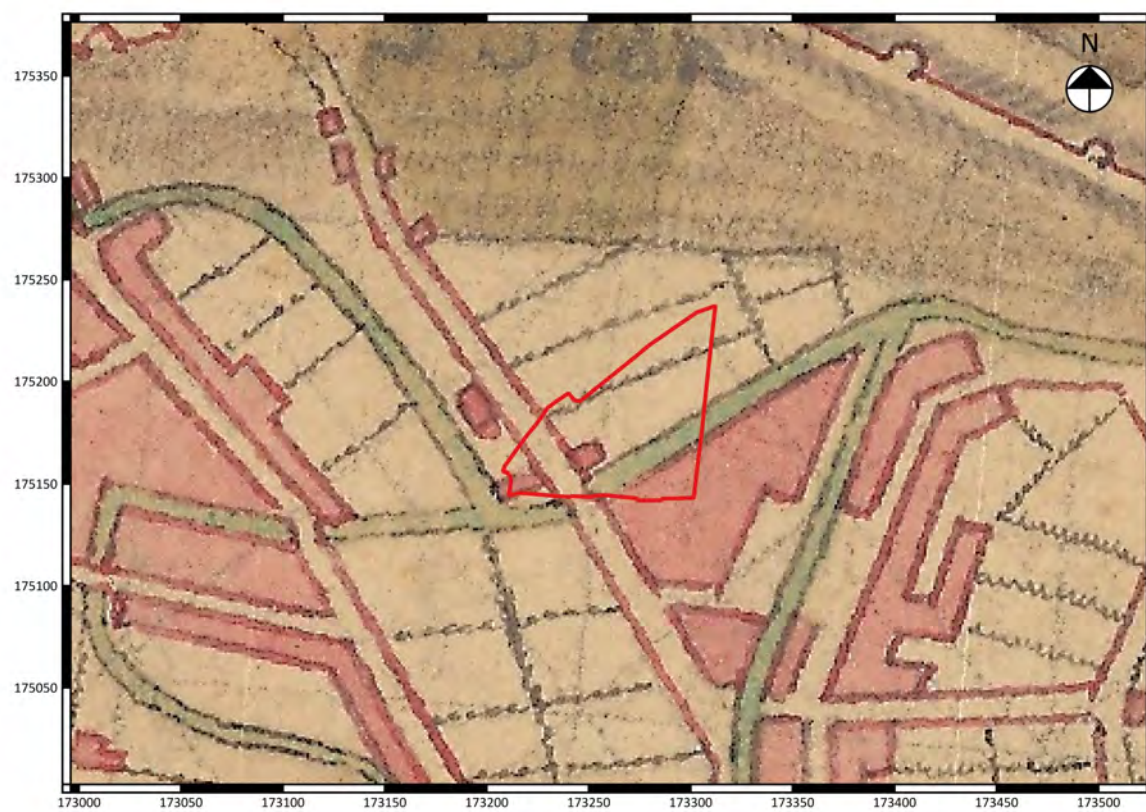

Fig. 2.26: Kaart van Villaret met detail van het projectgebied⁵³.

⁵³ <http://limo.libis.be>

Fig. 2.27: Kaart van Ferraris⁵⁴.

Fig. 2.28: Kaart van Ferraris met aanduiding van het projectgebied.

⁵⁴ www.kbr.be

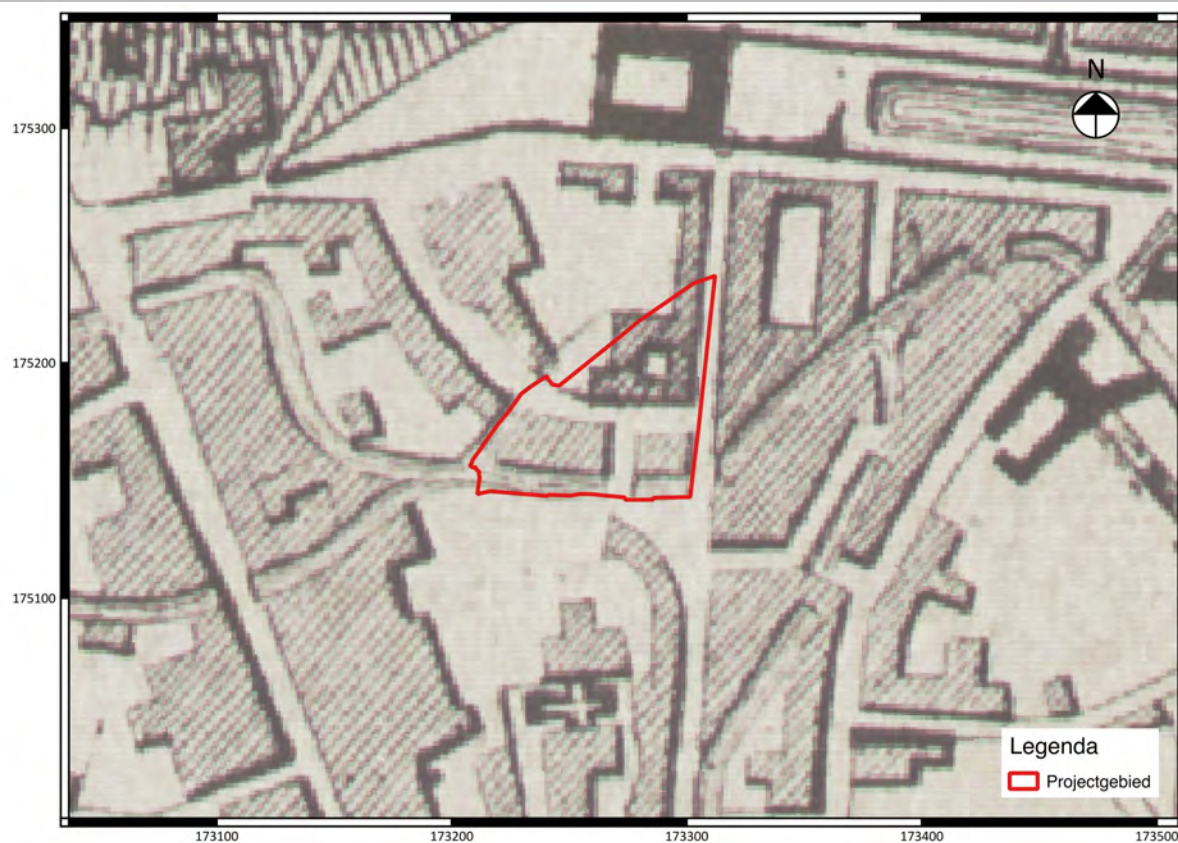

Fig. 2.29: Vandermaelenkaart met detail van het projectgebied.

Fig. 2.30: Primitief kadaster uit 1813 met detail van het projectgebied⁵⁵.

⁵⁵ Stadsarchief Leuven.

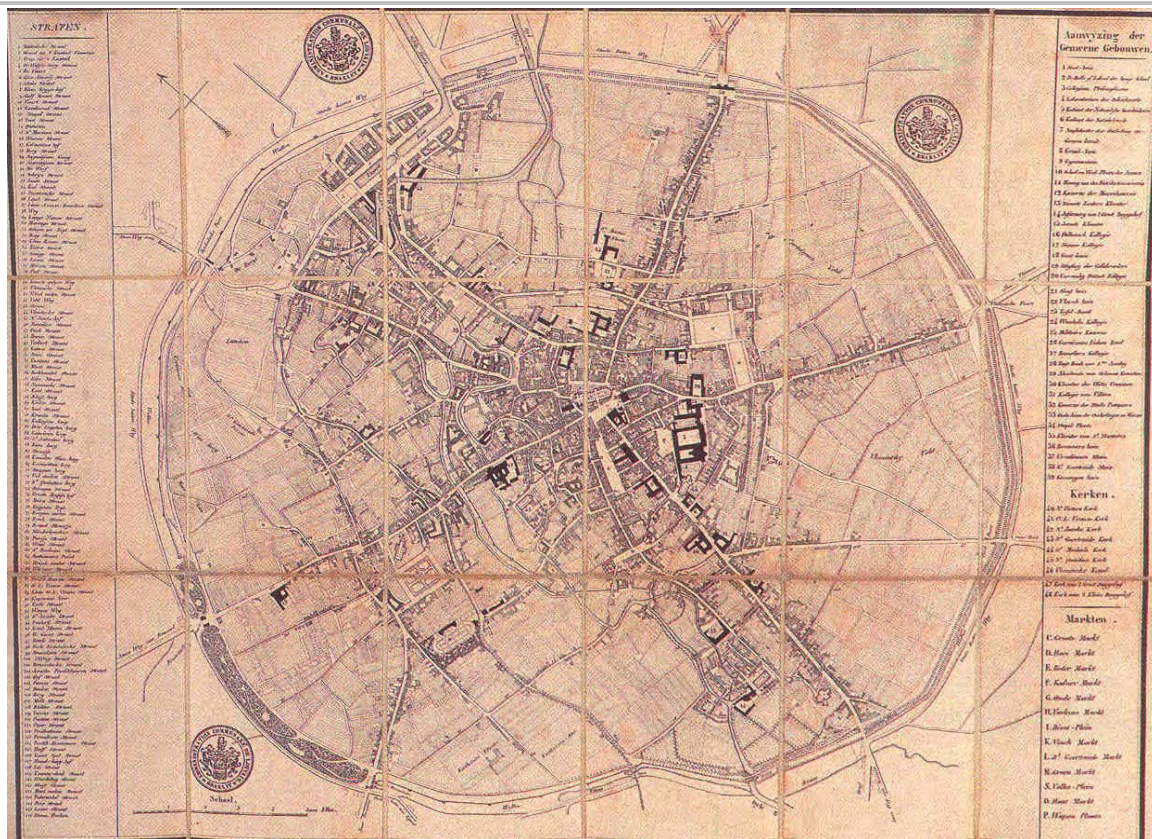

Fig. 2.31: Kaart van Jobard⁵⁶.

⁵⁶ www.europeana.eu

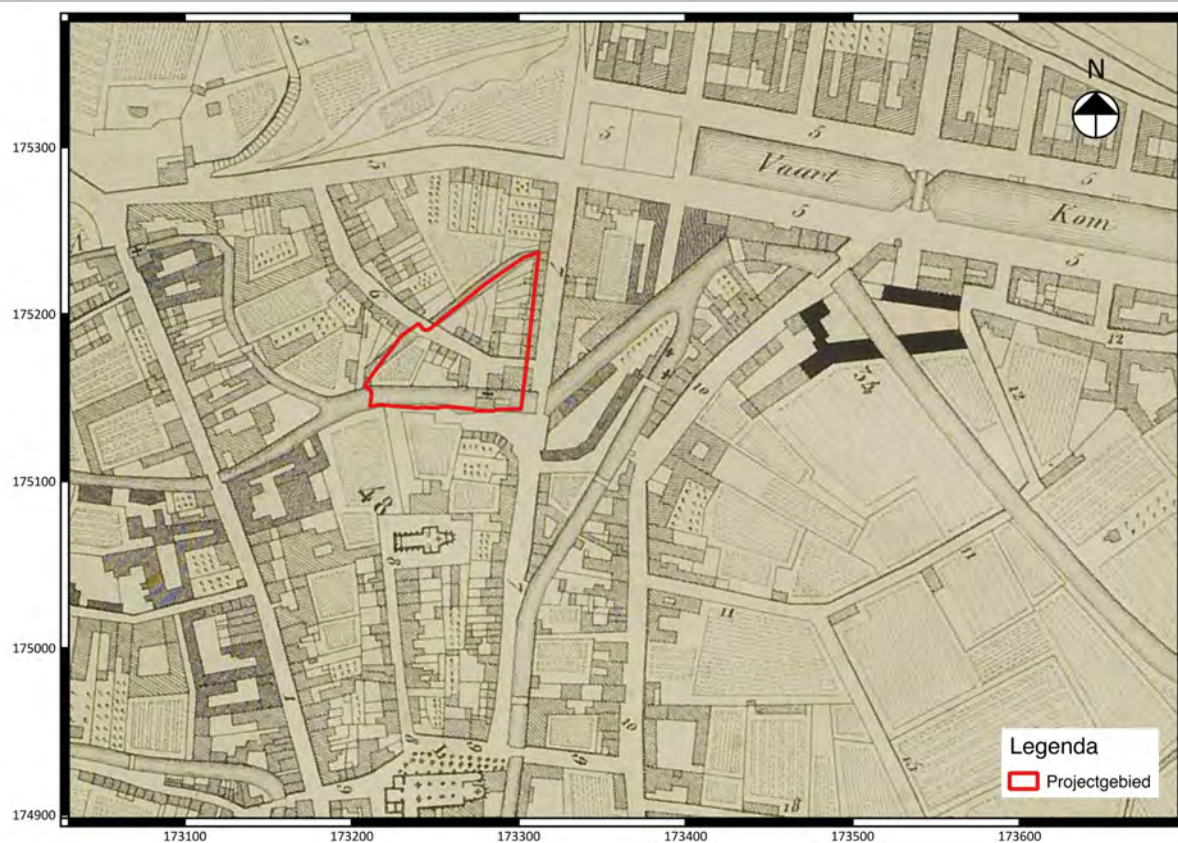

Fig. 2.32: Kaart van Jobard met detail van het projectgebied.

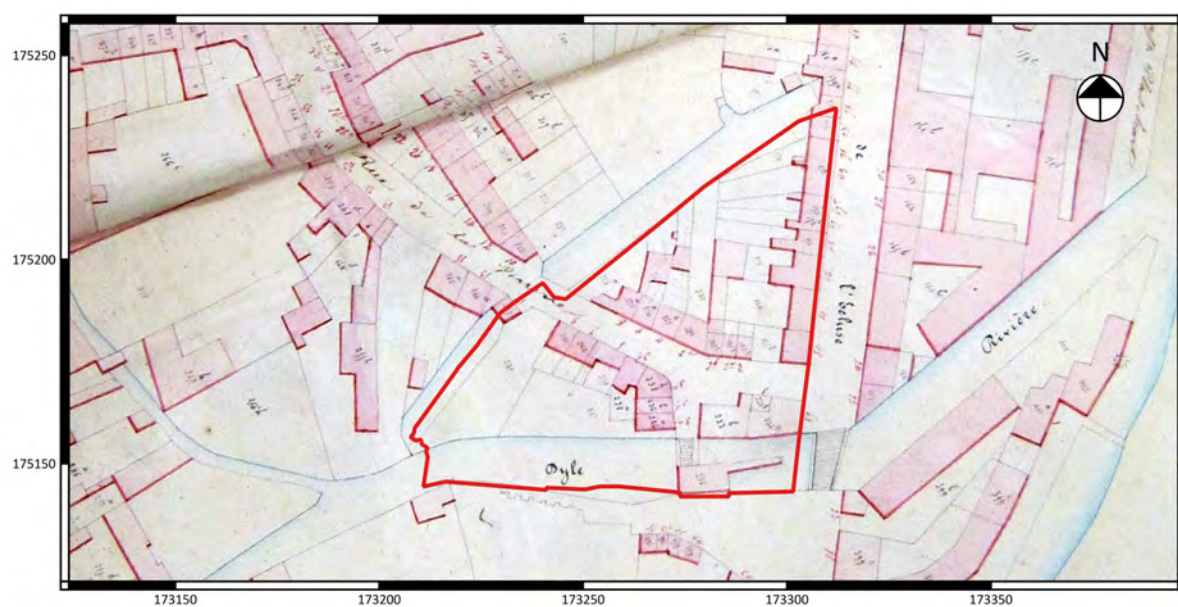

Fig. 2.33: Kadaster uit 1850 met detail van het projectgebied⁵⁷.

⁵⁷ Stadsarchief Leuven.

2.5 Archeologische voorkennis

In mei 2015 werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten zuiden van het projectgebied (Bottelarijsite - vergunningsnummer 2015/181)⁵⁸. Hierbij werden resten van de begijnhofkerk en infirmerie aangetroffen die respectievelijk in gebruik was vanaf de 17de eeuw en de 14de (?) eeuw. Van de begijnhofkerk werden enkel de funderingen aangetroffen. Binnenin de kerk werden inhumatiegraven aangetroffen. Van de infirmerie werden twee kelderruimtes aangetroffen. Deze waren circa 1,30 tot 1,50 meter diep bewaard met een vloerniveau onderin.

Daarnaast werd langs de Mechelse- en de Sluisstraat bewoning aangetroffen. De resten van deze bewoning, die mogelijk tot in de 14de eeuw teruggaat, werden schijnbaar veelal hergebruikt voor recentere bewoning. Vermoed werd dat er naast deze recente bebouwing ook bouwfasen aangetroffen werden uit de 13de/14de eeuw en uit de 15de tot de 17de eeuw. Er werd geadviseerd om een deel van het gebied vlakdekkend op te graven.

Volgens de gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) bevinden er zich in de nabije omgeving van het projectgebied een aantal gekende archeologische sites en historische monumenten (fig. 2.34). Binnen het projectgebied zelf ligt polygoon CAI 162433: de Sluismolen, een hertogelijke banmolen uit de volle middeleeuwen⁵⁹.

Het projectgebied ligt binnen de tweede stadsomwalling (CAI 207249) met de Aarschotsepoort (207254) en de Mechelsepoort (207247) en de eerste stadsomwalling (CAI 833).

Ten noorden van het projectgebied bevindt zich de Keizersberg (CAI 150673), de locatie van de begin 13de-eeuwse grafelijke burcht en van een oudere commanderie (opgericht tussen 1184 en 1220)⁶⁰.

Nog ten noordwesten bevindt zich de laatmiddeleeuwse Borchmolen (CAI 162432).

Ten zuiden van het projectgebied bevindt zich het Klein begijnhof (CAI 165401) uit de tweede helft van de 13de eeuw en de laatmiddeleeuwse Sint-Geertruiabdij (CAI 161519).

Verder werden bij het openleggen van de Dijle ten oosten van het projectgebied bakstenen kademuren opgemerkt (CAI 207173). Bij graafwerken aan de Vaartkom werd een imposante muur uit de nieuwe tijd aangetroffen (CAI 160514).

Bij rioleringswerken ten zuiden van de Bruul werd een gracht aangesneden met in de vulling 14de-eeuws schervenmateriaal en afval van lederbewerking (CAI 150206). Tevens werd laatmiddeleeuws materiaal aangetroffen en vermoedelijk 3 eiken leerlooiersputten en een afval- of beerput uit de nieuwe tijd (CAI 150205). Tenslotte werden ook twee steengoed kruikjes (CAI 161413).

In de Mechelsestraat 145-147 werd een waterput aangetroffen (CAI 150558). Ten noordoosten van het projectgebied tenslotte werd bij het uitgraven van een kelder een neolithische bijl (CAI 3419) gevonden.

⁵⁸ Mervis & Deville 2015: 156.

⁵⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/162433>

⁶⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150673>

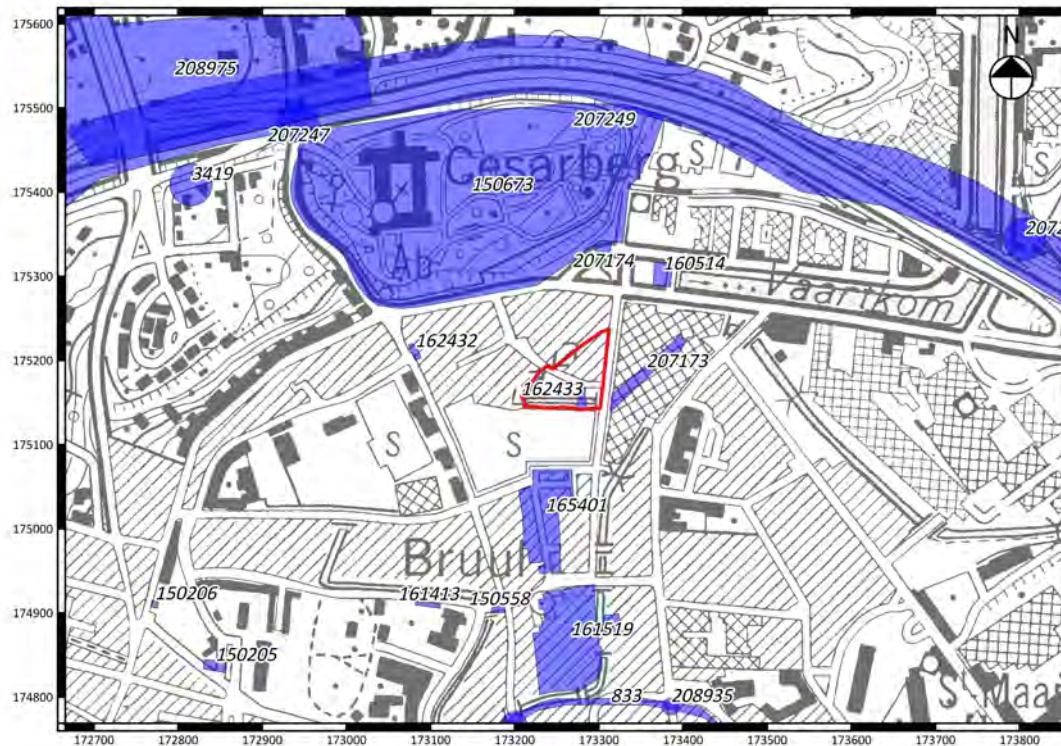

Fig. 2.34: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van de gekende archeologische vindplaatsen in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied⁶¹.

2.6 Geplande werken

Het projectgebied beslaat een deel van een nieuw aan te leggen park (Sluispark) (fig. 2.35 en 2.36). Volgens het inplantingsplan worden binnen het projectgebied, voornamelijk in het noordwesten tussen de *Hond* en de nieuw geplande wegkoffer, enkele bomen aangeplant. Hiertoe dient, plaatselijk, een put van ca. 1 meter uitgegraven te worden. Ook de aanleg van de wegkoffer betekent een plaatselijke afgraving van het terrein.

Voor de rest wordt het terrein in functie van de toekomstige groenaanleg voornamelijk opgehoogd met teelaarde (bijlage 5).

Enkel in de zone tussen de Glasblazerijstraat en de vierde Dijle-arm wordt het terrein ingrijpend verstoord. Hier wordt een vistrap aangelegd opdat vissen langs de stuw heen zouden kunnen zwemmen (fig. 2.37). Gedetailleerde uitvoeringsplannen voor de aanleg hiervan waren tijdens de uitvoer van het archeologisch vooronderzoek evenwel niet beschikbaar. Met deze uitgraving wordt het potentieel aanwezige bodemarchief vlakbij de laatmiddeleeuwse Sluismolen bedreigd.

⁶¹ www.onroerendergoed.be

Fig. 2.35: Het nieuwe Sluispark⁶².

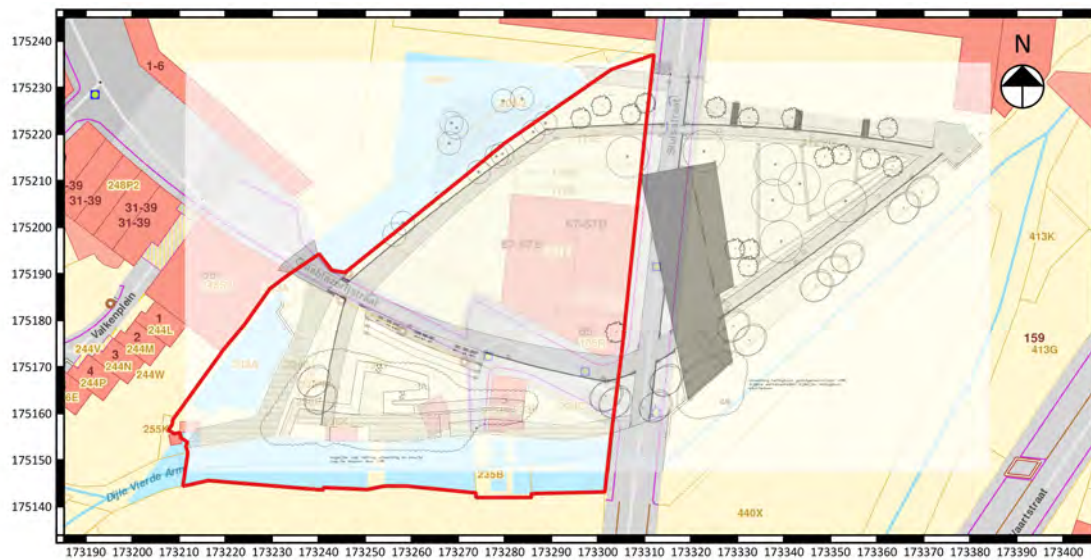

Fig. 2.36: Inplantingsplan van de geplande werken met aanduiding van het projectgebied.

⁶² Uit: Mozaiek, jg 12, nr. 32, juli 2015.

Fig. 2.37: Inplantingsplan van de geplande werken op het projectgebied.

2.7 Beantwoording onderzoeksvragen van de bureaustudie

Bij de bureaustudie moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?

Binnen het projectgebied zijn de restanten van de sluiscomplex aanwezig. Over de ouderdom van de Sluiscomplex bestaat geen eensgezindheid in de geraadpleegde bronnen. Volgens de diverse geraadpleegde bronnen dateert de molen uit het begin van de 12de eeuw (Tits en Amand) tussen 1369 en 1430 (Meulemans) of uit 1451 (Van Even).

Hoe was de oude perceelsindeling?

Hoe groot waren de verschillende huizenblokken en hoe evolueerde de bebouwing binnen het projectgebied doorheen de tijd?

Op de geraadpleegde cartografische bronnen van voor de 18de-eeuwse Ferrariskaart is in wisselende mate bebouwing ter hoogte van het projectgebied afgebeeld. Op de oudst gekende cartografische

bron, de kaart van Jacob van Deventer, is enkel bewoning op het zuidelijk deel van het projectgebied weergegeven; op de meeste overige kaarten lijken alle straten binnen het projectgebied voorzien geweest te zijn van aaneengesloten bebouwing langs de straatzijde.

De weergave van de gebouwen op de diverse kaarten is evenwel vaak te schetsmatig om bruikbaar te zijn voor een gedetailleerde evaluatie van de bebouwingstoestand. Ook het stratenpatroon wijkt af van het huidige.

Op een kaart van het Beleg van Leuven uit 1635 lijkt er een molen afgebeeld te zijn. Deze lijkt zich echter niet op de plaats van de huidige Sluismolen te bevinden.

Op de Ferrariskaart (1771-1778) staat de in 1751 aangelegde Vaartkom afgebeeld. De *Hond*, het verbindingskanaal tussen de Dijle en de Leuvensevaart, staat in stippellijn aangeduid. Ook het stratenpatroon rond het projectgebied krijgt rond deze datum ongeveer zijn huidige vorm. Ter hoogte van de huidige Sluismolen is een gebouw getekend. Verder is ook aaneengesloten bebouwing langs de westelijke grens van het projectgebied weergegeven en een centraal gebouw. Het noordoosten van het projectgebied lijkt onbebouwd geweest te zijn.

Vanaf de 19de eeuw is ook de zone langs de Sluisstraat en de Glasblazerijstraat (opnieuw) volledig bebouwd. Het betreft bewoning op kleine, smalle percelen.

Deze toestand was opnieuw gewijzigd ten opzichte van de huidige bebouwing die voorafgaand aan het onderzoek is gesloopt. Ten noorden van de Glasblazerijstraat zijn de kleine, 19de-eeuwse percelen samengesmolten tot enkele grotere percelen. Enkel in het noorden van de Sluisstraat, in de percelen 173^E, 172G en 172^E is de voormalige percelering nog aanwezig. Ook ten zuiden van de Glasblazerijstraat, in de vorm van perceel 238V is de inplanting van het oorspronkelijke huizenblok nog duidelijk herkenbaar.

Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?

Ten noorden van de Glasblazerijstraat zijn de kleine, 19de-eeuwse percelen samengesmolten tot enkele grotere percelen. Enkel in het noorden van de Sluisstraat, in de percelen 173^E, 172G en 172^E is de voormalige percelering nog aanwezig. Ook ten zuiden van de Glasblazerijstraat, in de vorm van perceel 238V is de inplanting van het oorspronkelijke huizenblok nog duidelijk herkenbaar.

Met uitzondering van de Sluismolen, dateren alle inmiddels gesloopte gebouwen op het terrein uit de 20ste eeuw.

In welke mate is het terrein reeds verstoord?

Naast de verwachte verstoring van bij het graven van de *Hond*, is de zone in het zuidwesten van het projectgebied reeds verstoord door de aanleg van een automatische klepstuw en andere werkzaamheden in 1992 (fig. 2.38). Buiten de zone van de Glasblazerijstraat waar nutsleidingen te verwachten vallen, zijn er verder geen aanwijzingen voor verstoorde zones binnen het projectgebied. De gebouwen op de hoek van de Sluisstraat en de Glasblazerijstraat (171^E) zouden onderkelderd zijn. Dit kon echter niet geverifieerd worden op het terrein door de aanwezigheid van grondhopen op deze zone. Perceel 233 H is wel gedeeltelijk onderkelderd tot op een diepte van ca. 1,5 m onder het maaiveld.

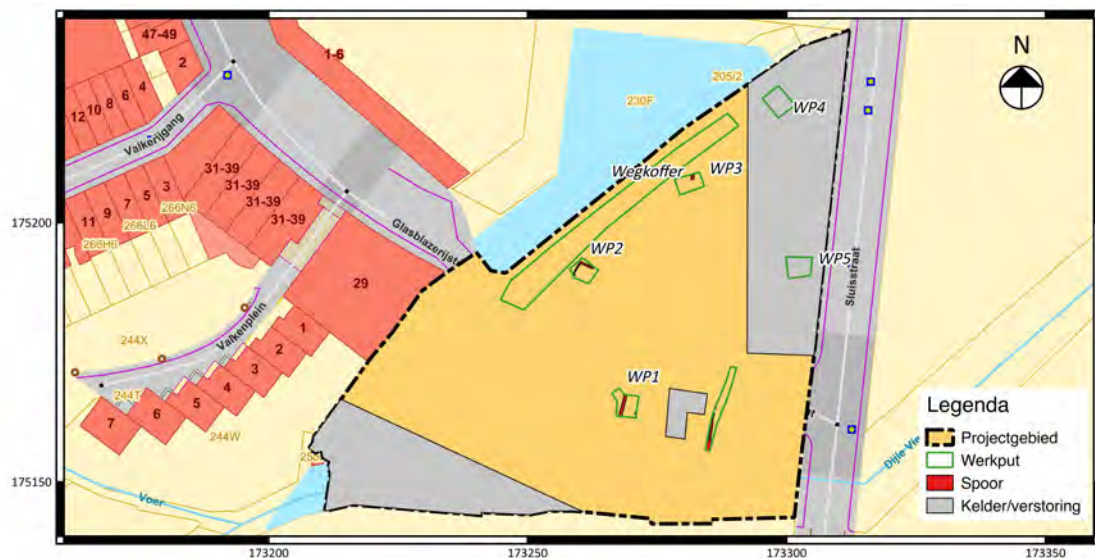

Fig. 2.38: Verwachte verstoring van het terrein.

Welke werken werden in het verleden uitgevoerd met impact op de Dijle-oever en bodem?

In 1992 werden een nieuwe automatische klepstuw met bedieningsbrug, een turbinekanaal voor energieopwekking en een toegangsweg en parking aangelegd. De stuw is noodzakelijk om het waterpeil van de Dijle op te stuwen zodat het voedingskanaal de *Hond* de Leuvense Vaart op peil kan houden. Deze werkzaamheden zorgden voor de vernieling van de oude Dijkelade op deze plaats en van het mogelijk aanwezige bodemarchief.

Welke werken worden gepland en in welke mate zijn deze verstorend voor het archeologisch erfgoed?

Het projectgebied beslaat een deel van een nieuw aan te leggen park (Sluispark). Volgens het inplantingsplan worden binnen het projectgebied, voornamelijk in het noordoosten tussen de *Hond* en de nieuw geplande wegkoffer, enkele bomen aangeplant. Hiertoe zou, plaatselijk, een put van ca. 1 meter afgegraven worden.

Ter hoogte van de automatische klepstuw wordt een vistrap aangelegd opdat vissen langs de stuw heen zouden kunnen zwemmen. Gedetailleerde plannen voor de aanleg hiervan waren tijdens de uitvoer van het archeologisch vooronderzoek evenwel niet beschikbaar. Met deze uitgraving wordt het potentieel aanwezige bodemarchief vlakbij de laatmiddeleeuwse Sluismolen bedreigd.

Verwijst de naam Glasblazerijstraat naar deze activiteit uitgevoerd binnen het projectgebied?

De naam Glasblazerijstraat verwijst naar een glasfabriek (*manufacture de verre*) die in 1754 gebouwd werd door Gaspard Weygant op een niet-nader gelocaliseerd terrein van de stad⁶³. In 1796 stopte de activiteiten reeds. Drie jaar later werden er woningen gebouwd op het terrein.

Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

In mei 2015 werd net bezuiden het projectgebied een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd (Bottelarijsite - vergunningsnummer 2015/181). Er werd een complexe bodemopbouw aangetroffen met een drietal tot een tiental verschillende lagen. Het voorkomen van de natuurlijke bodem verschilde van put tot put. Veelal werden muren of vloeren aangetroffen, die gefundeerd waren tot in de natuurlijke bodem. Hierdoor kon de originele hoogte niet meer bepaald worden.

⁶³ Van Even 1895: 204. Met dank aan P. Cosyns voor de informatie.

Op één plaats werd wel een vrij ongestoord profiel aangetroffen. Hier begon de natuurlijke bodem op circa 1,10 meter onder het maaiveld.

Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?

In de bijzondere voorwaarden zijn reeds afdoende onderzoeksvragen opgenomen.

Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

Zoals voorzien in de bijzondere voorwaarden wordt voorgesteld om verspreid over het terrein vijf proefputten van 4 bij 4 m aan te leggen om de bewaringstoestand van het bodemarchief te kunnen evalueren (fig. 2.39). Eén put wordt aangelegd in de zone van de geplande vistrappen.

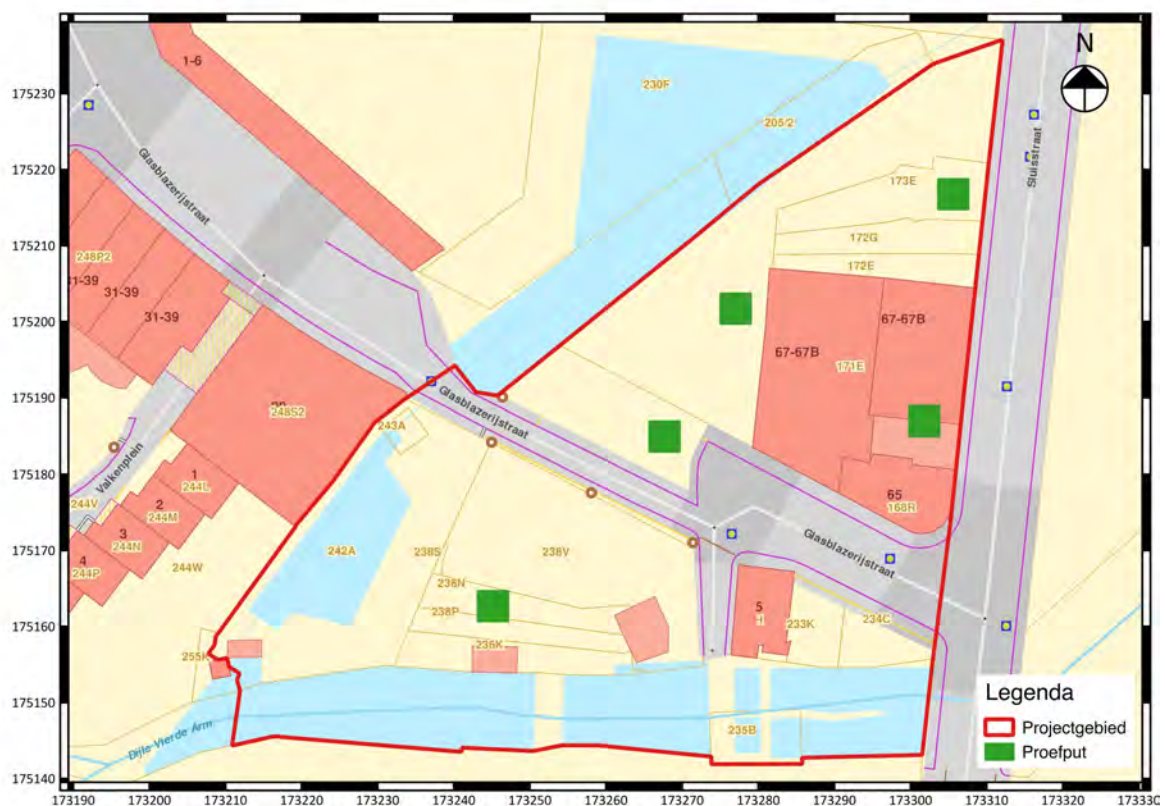

Fig. 2.39: Voorstel tot puttenplan.

Hoofdstuk 3   **Werkmethode**

Zoals bepaald in de bijzondere voorwaarden werden verspreid over het terrein 5 proefputten van 4x4 m aangelegd (fig. 3.1). De locatie ervan werd tijdens de voorafgaande startvergadering in onderling overleg gewijzigd t.o.v. het voorstel in de bureaustudie en op het terrein afgetekend. Zo werd werkput 1 dicht bij de Sluismolen zelf aangelegd en werden de putten 2, 3 en 4 meer op de achtererven van de voormalige bebouwing gegraven.

In de werkputten 1, 2 en 3 was de bodemopbouw intact bewaard en werden 20 archeologisch relevante sporen in de vorm van lagen, grondsporen en structuren aangesneden. De bodem in werkput 4, tussen het kanaal *De Hond* en de Sluisstraat, was zwaar verstoord en bovendien zat er beton in een groot gedeelte van de put zodat niet overal verdiept kon worden (fig. 3.2). Op de plaats van werkput 5, langs de Sluisstraat, was eerder reeds gegraven en weer dichtgegooid (fig. 3.3). Deze put werd aangelegd in de zone van een voormalig onderkelderd gebouw. Aangezien de putwanden voortdurend inklapten, kon hier niet heel diep gegraven worden.

De profielen en de aanwezige sporen werden schoongemaakt en geregistreerd. Alle sporen, de contouren van de putten en de hoogtes van het maaiveld werden ingemeten met behulp van een GPS-toestel. Op een bierflesje van brouwerij Stella Artois na, werden geen vondsten aangetroffen.

Ondanks de gemaakte afspraak was de wegkoffer reeds aangelegd voor de start van het archeologisch vooronderzoek. Deze was reeds gevuld met steenslag zodat mogelijke sporen in deze zone niet konden waargenomen worden.

Eveneens voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek waren reeds drie sleufjes gegraven in functie van nutsleidingen. Na een vondstmelding door de stad Leuven werden de erin aanwezige muurresten geregistreerd⁶⁴.

Om een volledig beeld te krijgen van de aangetroffen archeologische resten op het terrein werd de meest zuidoostelijk gelegen en enige nog openliggende sleuf eveneens gefotografeerd en ingemeten (gele cirkel op fig. 3.1).

---

⁶⁴ Vynckier 2016: s.l.

Fig. 3.1: Locatie van de proefputten en de profielen.

Fig. 3.2: Put 4.

Fig. 3.3: Put 5.

Hoofdstuk 4 Analyse

4.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de gegevens van de bodemkaart bevindt het projectgebied zich in een bebouwde zone en werd het bijgevolg niet gekarteerd (fig. 4.1).

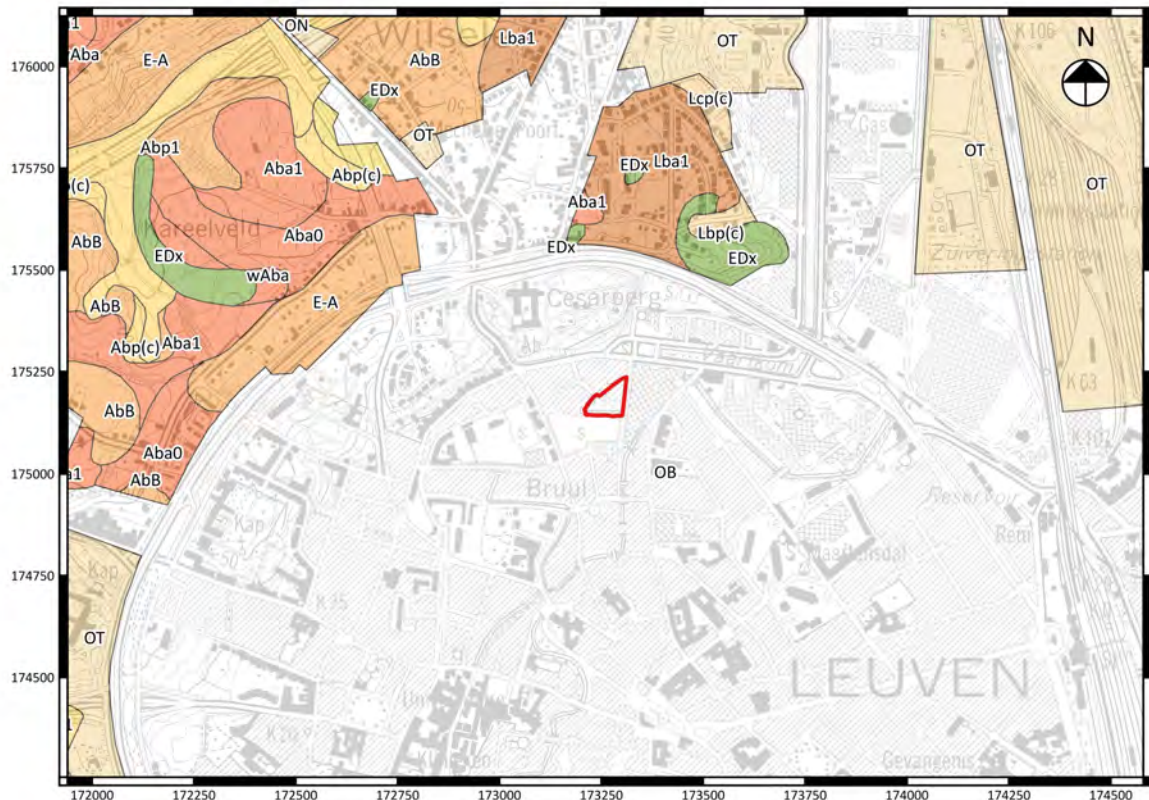

Fig. 4.1 Uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied⁶⁵.

In de omgeving komen onder meer zwak of matig gleyige kleigronden met niet bepaalde profielontwikkeling (Edx) voor, zandleemgronden met textuur-B horizont (Lba1) en leemgronden met textuur-B horizont (Aba1).

4.2 Het sporen- en vondstenbestand

In de werkputten 1, 2 en 3 werd een gelijkaardige, intact bewaarde, ca. 2 m dikke bodemopbouw met archeologisch relevante sporen aangesneden (fig. 4.2).

In put 1 werden in het profiel 5 lagen onderscheiden boven de natuurlijke bodem, die op 2 m onder het maaiveld (17.10 m TAW) aangetroffen werd. Het betreft twee ophogingslagen (S6 en S7), een ca. 50 cm dikke puinlaag (S8), een ca. 90 cm dikke bruine laag (S9) en een redelijk homogene, lichtbruine

⁶⁵ Onderliggende kaartlaag: © Geopunt (AGIV).

laag (S10) (fig. 4.3). De puinrijke laag bevindt zich boven een slecht bewaarde, O-W-georiënteerde bakstenen muur (S20) die in het profiel van de put werd aangesneden.

Onder de bruine laag (S9) werden in het profiel en in het vlak 2 sporen met een redelijk scherpe aflijning en een donker grijze vulling aangesneden, namelijk een kuil (S1) en een greppel (S2) (fig. 4.4 en 4.5). Deze sporen bevatten geen vondsten.

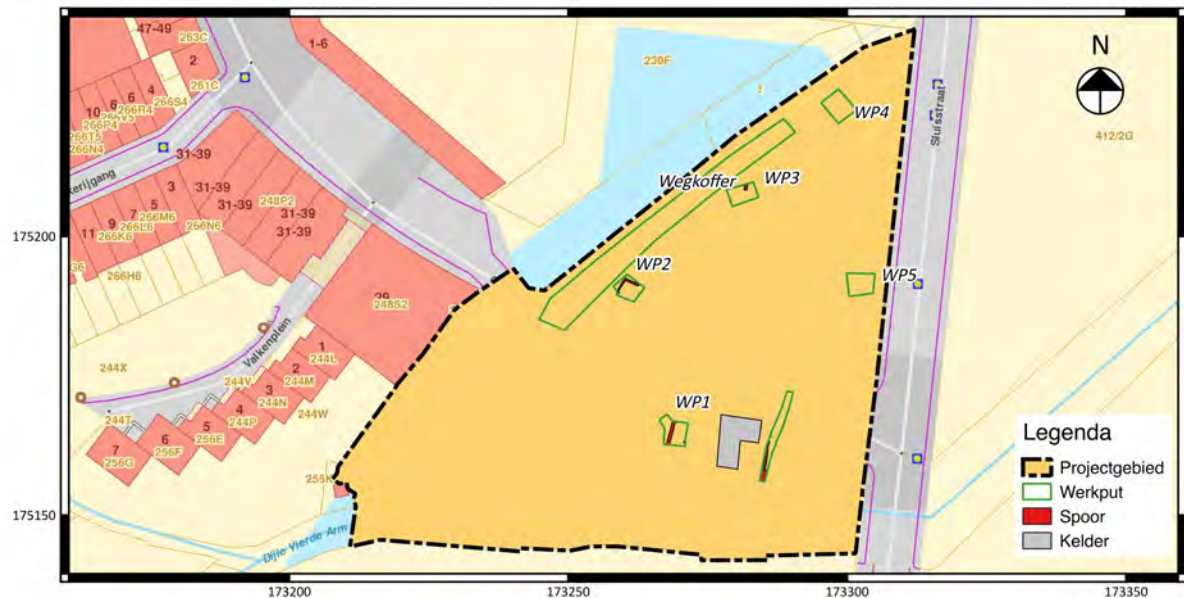

Fig. 4.2: Allesporenplan.

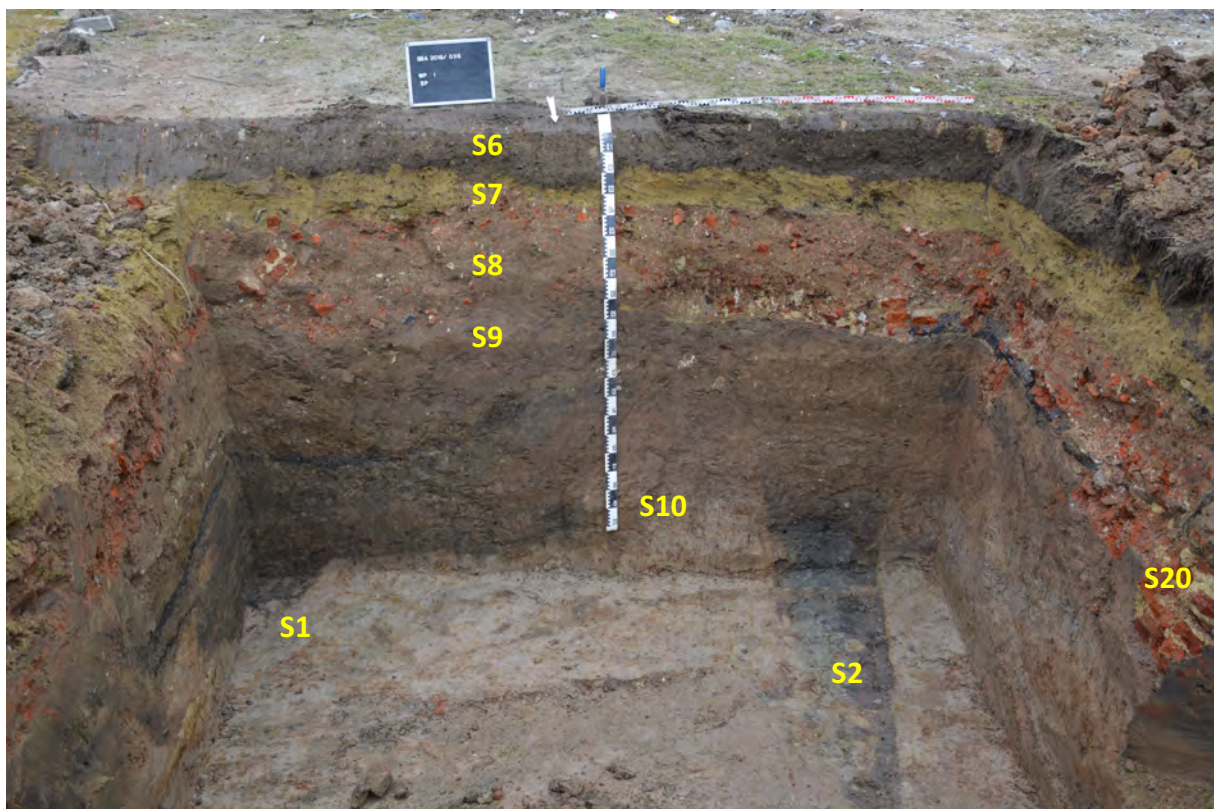

Fig. 4.3: Put 1 met kuil S1 en greppel S2.

Fig. 4.4: Kuil S1.

Fig. 4.5: Plan put 1.

De profielopbouw is put 2 is vrij gelijkaardig aan deze in put 1, met twee ophogingslagen (S6 en S7), een ca. 40 cm dikke puinlaag (S11), een ca. 35 cm dikke donkergrijze laag (S12), een ca. 60 cm dikke

bruine laag (S13) en een lichtbruine laag (S14) boven de natuurlijke horizont (fig. 4.6). De natuurlijke horizont bevindt zich op ca. 1.90 m onder het maaiveld (17.38 m TAW).

De puinrijke laag (S11) bevindt zich op het afbraakniveau van de aangetroffen muren in deze put (S3). Het betreft 2 muren die in verband staan en die gemetseld zijn met bakstenen (23x10x6 cm) gelegd in een harde, lichtgrijze kalkmortel (fig. 4.7 en 4.8). Onder de westelijke muur bevindt zich een stratigrafisch oudere en dieper gefundeerde muur (S5) met bakstenen gelegd in een zachte, donkergele kalkzandmortel.

Doorheen beide muren is een rechthoekige uitsparing aanwezig, met nog een restant van een houten balk in.

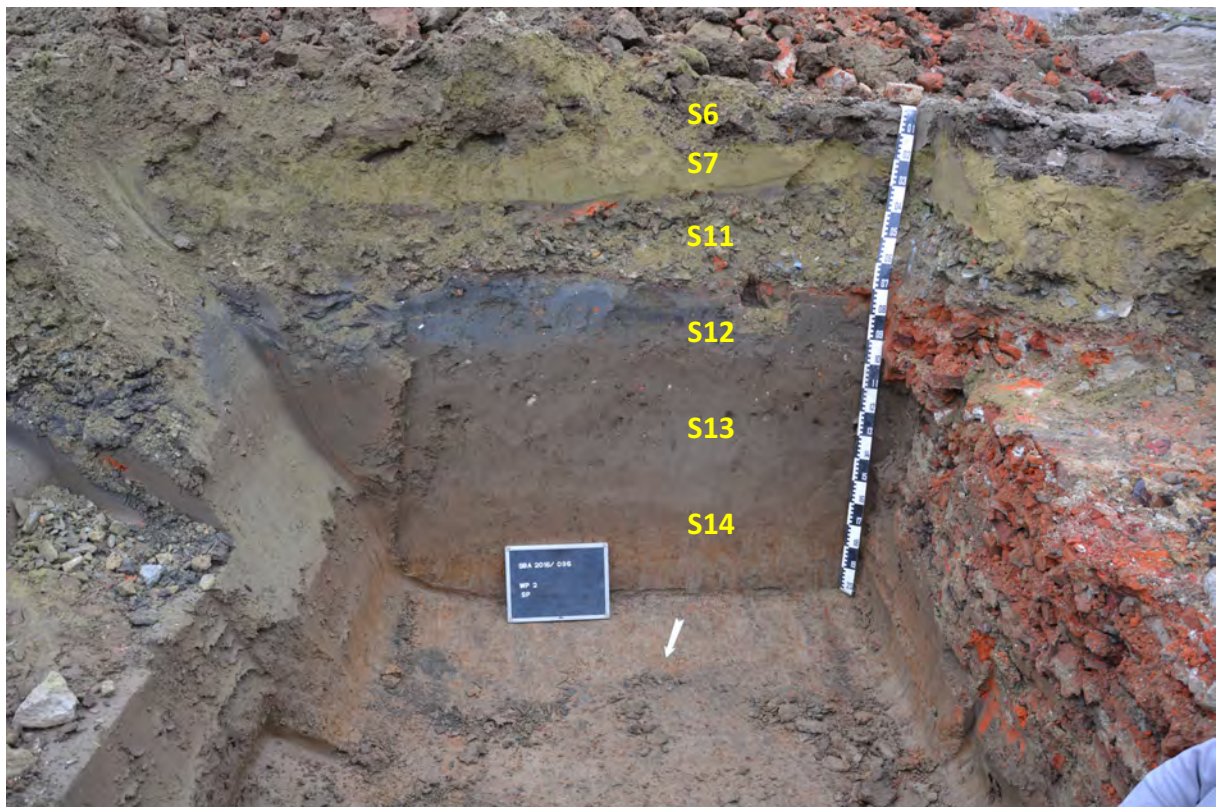

Fig. 4.6: Profiel 2 in put 2.

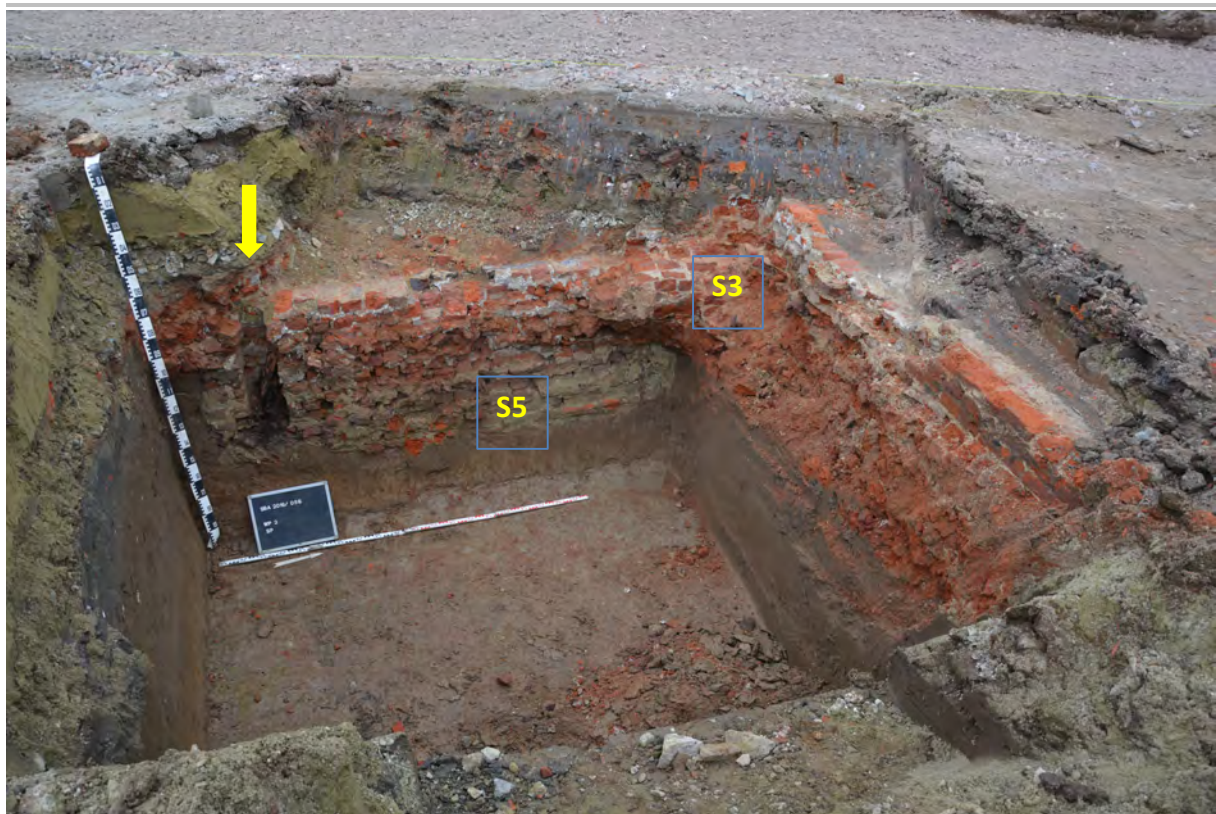

Fig. 4.7: Muur S3 met de stratigrafisch oudere muur S5 en de uitsparing.

Fig. 4.8: Plan put 2.

Ook in put 3 bevindt zich bovenaan een ophogingslaag (S15), gevolgd door een ca. 1m dikke, puinrijke laag (S16), een laag lichtbruine zandleem (S17), een bruingrijze laag (S18) en een lichtbruine laag (S19) boven de natuurlijke horizont (fig. 4.9). De natuurlijke horizont bevindt zich op ca. 2.20 m onder het maaiveld (17.08 m TAW).

In de aangelegde put werd een 50 cm brede en 60 cm hoog bewaarde, NO-ZW-georiënteerde muur aangetroffen (S4); opgebouwd uit bakstenen (23x11x6 cm) met een redelijk zachte, lichtgele kalkzandmortel (fig. 4.10 en 4.11). Stratigrafisch situeert deze muur zich boven laag S18.

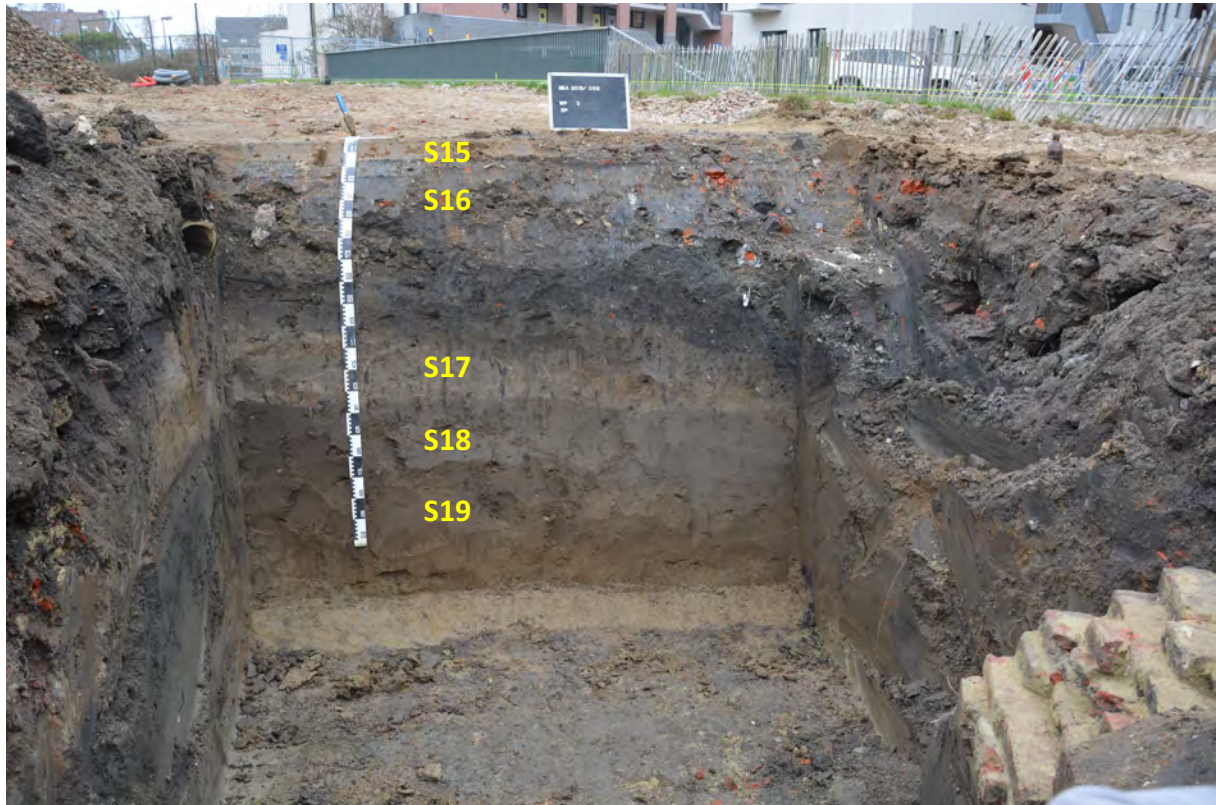

Fig. 4.9: Profiel 3 in put 3.

Fig. 4.10: Muur S4 in put 3.

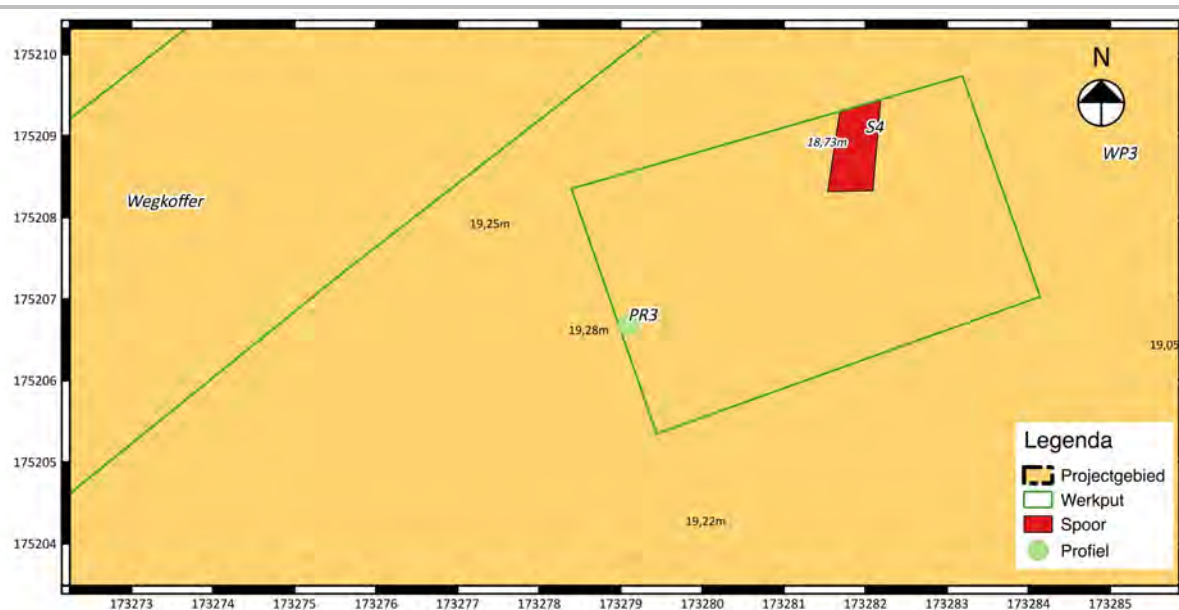

Fig. 4.11: Plan put 3.

Hoofdstuk 5   Synthese

5.1 Interpretatie en datering

Zoals verwacht zijn delen van het terrein reeds verstoord. Dit werd vastgesteld in de werkputten 4 en 5, in de hoek van de *Hond* en de Sluisstraat enerzijds en aan de Sluisstraat anderzijds. In de zone van de reeds aangelegde wegkoffer in het noordwesten van het terrein konden geen sporen worden waargenomen aangezien er steenslag in de wegkoffer lag.

In de werkputten 1, 2 en 3 daarentegen is telkens een ca. 2 m dikke, intacte bodemopbouw bewaard met archeologisch relevante sporen. De grondsporen in werkput 1, een kuil en een greppel, bevatten weliswaar geen vondsten, maar worden op basis van de stratigrafie en de diepte waarop ze aangetroffen werden en op basis van de kleur van hun vulling als mogelijk middeleeuws beschouwd.

De locatie van de (stratigrafisch recentste) aangetroffen muren in de putten 2 en 3 komt overeen met respectievelijk muren en een perceelsafbakening op de kadasterkaart van 1813 (fig. 5.1). De aangesneden resten van een hoek van een gebouw in werkput 2 vallen samen met de noordwesthoek van een huis op perceel 209. De oriëntatie van de muurrest in werkput 3 lijkt samen te vallen met de westelijke perceelsgrens van de huizen langs de Sluisstraat. Ook de slecht bewaarde muur in werkput 1 volgt de oriëntatie van een perceelsscheiding op de kaart van 1813.

Gezien de weergave van de muren/gebouwen op de kaart van 1813, kan ervan uit gegaan worden dat de resten minstens tot de 18de eeuw teruggaan. In werkput 2 werden resten van een stratigrafisch oudere muur aangetroffen. Op basis van de beperktheid van de aangetroffen resten in de werkput kan echter geen nadere datering gegeven worden.

De locatie van de muurresten in de reeds gegraven sleuf in het zuidoosten van het terrein die na een vondstmelding geregistreerd werden, valt samen met de grens tussen 2 woningen zoals afgebeeld op de kadasterkaart van 1813 (perceel 210 en 211). Ook de overige resten onder de voormalige Glasblazerijstraat, geregistreerd naar aanleiding van dezelfde vondstmelding, lijken terug te voeren te zijn tot deze bebouwing. De diepte van de resten, vrijwel net onder het maaiveld, lijkt deze eerder vrij recente datering te ondersteunen. Een vergelijking tussen de kadasterkaart uit 1813 en de huidige kadasterkaart toont aan dat de voormalige oostzijde van de Glasblazerijstraat verbreed is t.o.v. de weergave in 1813.

Fig. 5.1: projectie van de werkputten op de kadastrale kaart van 1813.

5.2 Beantwoording onderzoeksvragen veldwerk

Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?

Zoals verwacht werd verspreid over het terrein nog een gaaf bodemarchief met resten van oudere bebouwing aangetroffen. Enkele de putten in de hoek tussen de *Hond* en de Sluisstraat en langs de Sluisstraat bleken verstoord te zijn. Er werden geen resten aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een glasblazerij binnen het projectgebied.

Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?

De werkputten 4 en 5 bleken verstoord te zijn. In de overige werkputten werd een ca. 2 m dik, gaaf bewaard bodemarchief aangetroffen.

Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?

De natuurlijke bodem bevindt zich op ca. 2 m (ca. 17. M TAW) onder het maaiveld.

Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.

Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?

Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?

Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?

In de werkputten 1, 2 en 3 werd een gelijkaardige, intact bewaarde, ca. 2 m dikke bodemopbouw met archeologisch relevante sporen aangesneden. Er werden in totaal 20 sporen geregistreerd in deze 3 aangelegde werkputten. Het betreft naast antropogene lagen ook sporen in de vorm van een kuil en een greppel in werkput 1 en muurresten in de putten 2 en 3. De stratigrafische opbouw in de drie werkputten lijkt weliswaar redelijk uniform te zijn, maar gezien de afstand tussen de putten onderling en enkele verschillen werd toch besloten om ze een apart spoornummer toe te kennen. In geen van de sporen werden archeologische vondsten aangetroffen.

In welke mate bevatten de Dijleoeveren en -bodem nog archeologische en bouwhistorische relict en in welke mate zullen de geplande werken aan en in de Dijle dit erfgoed verstoren?

De geplande werken bij de aanleg van het park hebben voornamelijk een impact in de zone tussen de Glasblazerijstraat en de vierde Dijle-arm, waar de aanleg van een vistrap gepland is. De oevers van de Dijle ter hoogte van de geplande vistrap zijn echter reeds verstoord bij de werkzaamheden aan de klepstuw in 1922.

In welke mate zijn er sporen aanwezig van ambachtelijke of industriële activiteiten binnen het projectgebied?

Er zijn geen sporen van ambachtelijke of industriële activiteiten aangetroffen binnen het projectgebied.

In welke mate zijn er nog sporen aanwezig van de Sluismolen en het sluizencomplex?

In de aangelegde werkputten werden geen sporen geregistreerd die verband houden met de Sluismolen en het sluizencomplex.

Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?

Net als de site bottelarij bezuiden het projectgebied werd verspreid over het terrein een gaaf bewaard, gelaagd bodemarchief aangetroffen met resten van voormalige, gefaseerde, bebouwing.

Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)?

Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel?

Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*
- 2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*

Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Verspreid over het projectgebied werd in de aangelegde putten een 2 m dik, gaaf bewaard, gelaagd bodemarchief aangetroffen met archeologisch relevante sporen en resten van gefaseerde, voormalige bebouwing. Enkel de putten vlak langs de straatzijde bleken verstoord te zijn.

In theorie komt het volledige projectgebied in aanmerking voor een vlakdekkende opgraving in drie vlakken, met een eerste vlak ter hoogte van het afbraakniveau van de muurresten (-70/80 cm onder het maaiveld), een vlak boven de aangetroffen sporen in werkput 1 (-170/180 cm onder het maaiveld) en een derde vlak op de natuurlijke bodem (ca. 200 cm onder het maaiveld) om mogelijk aanwezige oudere, dieper gelegen sporen aan te snijden.

In de praktijk hebben de werkzaamheden op het projectgebied echter een beperkte impact op het bodemarchief. De bomen worden aangeplant in de zone tussen de *Hond* en de inmiddels al

aangelegde wegkoffer, een zone die reeds verstoord is bij de aanleg hiervan. De geplande vistrap is reeds ten dele opgegraven met de aangelegde werkput 1 en valt tevens voor een deel in een zone die voorheen al verstoord werd door de bouwput van de werkzaamheden in 1922. Een opgraving van de beperkte resterende oppervlakte lijkt geen wetenschappelijke meerwaarde te vormen.

Voor de rest wordt het terrein immers slechts zeer beperkt afgegraven en voornamelijk opgehoogd met teelaarde zodat het principe van behoud in situ kan gelden. Omwille van deze redenen wordt dan ook geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de toekomstige parkaanleg met aanleg van een vistrap worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond beperkt bedreigd. Daarom werd een archeologische evaluatie van het terrein uitgevoerd door middel van een proefputtenonderzoek. Uit de resultaten van het veldwerk blijkt dat er archeologisch relevante sporen bevinden binnen de grenzen van het projectgebied. Aangezien de nog te verwachten verstoringen echter beperkt zijn, worden geen aanbevelingen geformuleerd voor eventueel verder archeologisch onderzoek.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- *het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)*
- *en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011*

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

www.belgica.kbr.be

www.europeana.eu

www.inventaris.onroerenderfgoed.be

www.kbr.be

<http://limo.libis.be>

www.oudelandkaarten.eu

www.rijksmuseum.nl

MOZAIK. Stadsvernieuwingsmagazine Leuven. *De Dijle. De bron van vele stadsvernieuwingsprojecten in de binnenstad*, jg 12, nr. 32, juli 2015.

AMAND D. 2003: De geschiedenis en situering van de verdwenen gebouwen op en rond de Keizersberg. In: Cockx E. & Huybens G. (red.), *De Leuvense prentenatlas: Zeventiende-eeuwse tekeningen uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, Deel 1, Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving*, Leuven.

CRESENS A. 1989: *150 jaar fotografie te Leuven*, Brugge, p. 129-134.

DE DECKER C. EN ROBA J.-L. 1998: *Doelwit: Leuven. De luchtaanvallen van 12 en 13 mei 1944 en de berging van een Halifax-bommenwerper bij Geraardsbergen*, Erpe.

KENIS R. 2015: De Dijledelta een project met kansen om de verdwenen geschiedenis zichtbaar te maken, in: *Leuvens Historisch Genootschap. Nieuwsbrief* 45, 12, 28-31.

LA RIVIÈRE J. 2006: *De Dijle in Leuven, een vloek en een zegen. Relas van 115 jaar waterbeheersing 1891-2006*, Vlaamse Milieumaatschappij Brussel

LEMAIRE R.M., GENICOT L.F. E.A. 1071: *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen. Architectuur. deel 1. Provincie Brabant. Arrondissement Leuven*, Luik.

MERVIS D. & DEVILLE T. 2015: *Sluisstraat te Leuven "Bottelarijsite" (stad Leuven). Archeologisch bureau- en proefputtenonderzoek. Condor rapporten 150*, Martenslinde.

MEULEMANS A., 1963: De Leuvense watermolens, in: *Eigen Schoon en de Brabander*, jaargang 46, nr. 1-2, p. 34-37.

MEULEMANS A. 2004A: *Huizen en straten van het oude Leuven. Deel I: Patrimonium*, Leuven.

MEULEMANS A. 2004B: *Huizen en straten van het oude Leuven. Deel II: Atlas*, Leuven.

PROVOOST A. (RED.) 1982: *Het bodemarchief van Oost-Brabant*, Leuven.

TITS M., 1986: De Leuvense watermolens, in: *Mededelingen van de Oudheidkundige Kring voor Leuven en omgeving*, jaarboek , p. 3-5, 23-26.

VAN BUYTEN E.A. (RED.) 1975: *Leuven een stad die groeit. Een gemeenschap bouwt aan haar milieu* (tentoonstellingscatalogus), Leuven.

VANDEKERCHOVE V (RED.) 1996: *De archeologische afdeling van het Stedelijke Museum (Vander Kelden-Mertens)*, Leuven.

VANDEGOOR G. 1998 : *Het kanaal Leuven-Mechelen in heden en verleden 1750-2000*, Winksele.

VAN EVEN E. 1895 : *Louvain dans le passé et le présent*, Leuven, p. 204.

VAN UYTVEN R. 1980: Leuven “De beste stad van Brabant”. Deel I: De geschiedenis van het stadsgewest Leuven tot omstreeks 1600. *Arca Lovaniensis*, Leuven.

VYNCKIER G. 2016: *Verslag terreinbezoek toevalsvondst: Glasblazerijstraat, Leuven-Leuven (Vlaams-Brabant)*, intern rapport Onroerend Erfgoed.

Bijlage 1 Sporeninventaris

Afkortingen:		Kleur:		Kleur:		Textuur:		Bijmenging:		Vondsten:	
Aflijning:		L-	Licht	gevl.	gevekt	Re	Redelijk	Bio	Bioturbatie	An	Andere
		D-	Donker	gelg.	gelaagd	Ze	Zeer	Hu	Humus	Bo	Bouwceramiek
Re	Redelijk			gebr.	gebrokkeld			Glau	Glauconiet	Ce	Ceramiek
Ze	Zeer	Br	Bruin	hom.	homogeen	Za	Zacht	BC	Bouwceramiek	Fa	Faunaresten
		Gl	Geel	het.	hetrogeen	Ha	Hard	KM	Kalkmortel	Fl	Floraresten
S	Scherp	Go	Groen			Va	Vast	CM	Cementmortel	Gl	Glas
D	Diffuus	Gr	Grijs	m.	met	Lo	Los	ZM	Zandmortel	Ku	Kunststof
		Or	Oranje	k.	kern			HK	Houtskool	Le	Leder
Sl	Slecht	Rd	Rood	r.	rand	Z	Zand	Fe	IJzerconcreties	Li	Litisch materiaal
Go	Goed	Wt	Wit			L	Leem	Fe-slak	IJzerlak	Me	Metaal
		Zw	Zwart	vl.	vlekken	K	Klei	FeZS	IJzerzandsteen	Mu	Munt
Var	Variabel	Bl	Blauw	sp.	spikkels	V	Veen	Mg	Mangaan	Na	Natuursteen
Nat	Niet af te lijnen	Pr	Purper	lg.	lagen			ZS	Zandsteen	Pi	Pijpaarde
		Rz	Roze	lgs.	laagjes			KZS	Kalkzandsteen	St	Staalname
				br.	brokken			KS	Kalksteen		
				fi.	fibers			LS	Leisteen		
				to.	tongen			NS	Natuursteen		
				wi.	wiggen			KW	Kwarts		
				le.	lenzen			SK	Steenkool		
								VL	Verbrande leem		

Spoor	Proefsleuf	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal	Bijmenging	Vondsten	Afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
1	1	1	Kuil	Cirkel	ReD	DGr	ReHaVa Z>L	HK				net onderzijde in hoekje put, begint op ca -150
2	1	1	Greppel	Langwerpig	ReS	DGr	ReHaVa Z>L	HK		x50x	Onbepaald	
3	2	1	Muur		ReGo		BS m. Ha LGr KM			x45x90	Onbepaald	2 muren die een hoek vormen

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

Spoor	Proefsleuf	Vlak	Aard	Vorm / Verband	Aflijning / Bewaring	Kleur	Textuur / Materiaal	Bijmenging	Vondsten	Afmetingen LxBxH (cm.)	Datering	Opmerkingen
4	3	1	Muur		ReGo		BS m. Za LGI KZM			x50x60	Onbepaald	50cm onder maaiveld
5	2	1	Muur		ReSl		m. Za LGI KZM				Onbepaald	
6	1	1	Laag			DBr-Zw	ReZaLo Z>L	HK, BS			Onbepaald	
7	1	1	Laag			DGI-Go	ReZaLo Z>L				Onbepaald	
8	1	1	Puinlaag			LBr-Gr	ReZaVa L	BS, KM, Kalkzandmortel			Onbepaald	
9	1	1	Laag			LGr-Br	ReHaVa L				Onbepaald	
10	1	1	Laag			LBr	ReHaVa L				Onbepaald	
11	2	1	Laag			DGI	ReHaLo Z>L				Onbepaald	
12	2	1	Laag			DGr-Br	ReHaVa L	BS, HK			Onbepaald	
13	2	1	Laag			LGr-Br	ReHaVa L	HK, BS, KM, Kalkzandmortel			Onbepaald	
14	2	1	Laag			Br-Gr	ReHaVa L	HK			Onbepaald	
15	3	1	Laag			LGI	ReHaVa Z>L				Onbepaald	
16	3	1	Laag			DBr	ZeHaVa L	HK, BS, Kalkzandmortel, KM, BS Kalkzandmortel KM			Onbepaald	
17	3	1	Laag			LGI-Gr	ReZaVa L	HK			Onbepaald	
18	3	1	Laag			Gr-Br	ReHaVa L	HK, KM			Onbepaald	
19	3	1	Laag			Br-Gr	ReHaVa L	HK			Onbepaald	
20	1	1	Muur		ReSl		BS m. Za DGr KZM				Onbepaald	

Bijlage 2 Fotoinventaris

Vergunningsnummer

(F)oto, (O)verzicht, (PR)ofiel, (V)lak, (C)oupe, (D)etail, (W)erkfoto, (V)ondst, ...

2016-096-KELDER-FO-1

Volgnummer

(S)poor, (PR)profiel, (SL)euf, (W)erk(P)ut, (L)osse(V)ondst, (P)aleo(B)oring, (M)etaal(D)etectie, ...

2016-096-KELDER-FO-1	2016-096-PP4-FO-4	2016-096-PR3-FPR-6	2016-096-S3-FV-6
2016-096-KELDER-FO-2	2016-096-PP4-FO-5	2016-096-PR3-FPR-7	2016-096-S3-FV-7
2016-096-KELDER-FO-3	2016-096-PP5-FO-1	2016-096-PR3-FPR-8	2016-096-S3-FV-8
2016-096-OVERZICHT-FO-1	2016-096-PP5-FO-2	2016-096-PR4-FPR-1	2016-096-S3-FV-9
2016-096-OVERZICHT-FO-2	2016-096-PP5-FO-3	2016-096-PR4-FPR-2	2016-096-S3-FV-10
2016-096-OVERZICHT-FO-3	2016-096-PP5-FO-4	2016-096-PR5-FPR-1	2016-096-S3-FV-11
2016-096-OVERZICHT-FO-4	2016-096-PR1-FPR-1	2016-096-PR5-FPR-2	2016-096-S3-FV-12
2016-096-OVERZICHT-FO-5	2016-096-PR1-FPR-2	2016-096-PR5-FPR-3	2016-096-S4-FV-1
2016-096-OVERZICHT-FO-6	2016-096-PR1-FPR-3	2016-096-S1-FV-1	2016-096-S4-FV-2
2016-096-OVERZICHT-FO-7	2016-096-PR1-FPR-4	2016-096-S1-FV-2	2016-096-S4-FV-3
2016-096-OVERZICHT-FO-8	2016-096-PR1-FPR-5	2016-096-S1-FV-3	2016-096-S4-FV-4
2016-096-OVERZICHT-FO-9	2016-096-PR1-FPR-6	2016-096-S1-FV-4	2016-096-S4-FV-5
2016-096-OVERZICHT-FO-10	2016-096-PR1-FPR-7	2016-096-S1-FV-5	2016-096-S4-FV-6
2016-096-OVERZICHT-FO-11	2016-096-PR1-FPR-8	2016-096-S1-FV-6	2016-096-S4-FV-7
2016-096-OVERZICHT-FO-12	2016-096-PR1-FPR-9	2016-096-S1-FV-7	2016-096-S4-FV-8
2016-096-OVERZICHT-FO-13	2016-096-PR1-FPR-10	2016-096-S1-FV-8	2016-096-S4-FV-9
2016-096-OVERZICHT-FO-14	2016-096-PR1-FPR-11	2016-096-S2-FV-1	2016-096-S4-FV-10
2016-096-OVERZICHT-FO-15	2016-096-PR1-FPR-12	2016-096-S2-FV-2	2016-096-S4-FV-11
2016-096-OVERZICHT-FO-16	2016-096-PR1-FPR-13	2016-096-S2-FV-3	2016-096-S4-FV-12
2016-096-OVERZICHT-FO-17	2016-096-PR1-FPR-14	2016-096-S2-FV-4	2016-096-S4-FV-13
2016-096-OVERZICHT-FO-18	2016-096-PR1-FPR-15	2016-096-S2-FV-5	2016-096-S4-FW-1
2016-096-OVERZICHT-FO-19	2016-096-PR1-FPR-16	2016-096-S2-FV-6	2016-096-SLUISMOLEN-FO-1
2016-096-OVERZICHT-FW-1	2016-096-PR1-FPR-17	2016-096-S2-FV-7	2016-096-SLUISMOLEN-FO-2
2016-096-OVERZICHT-FW-2	2016-096-PR2-FPR-1	2016-096-S2-FV-8	2016-096-SLUISMOLEN-FO-3
2016-096-OVERZICHT-FW-3	2016-096-PR2-FPR-2	2016-096-S2-FV-9	2016-096-SLUISMOLEN-FO-4
2016-096-PP1-FO-1	2016-096-PR2-FPR-3	2016-096-S2-FV-10	2016-096-SLUISMOLEN-FO-5
2016-096-PP1-FO-2	2016-096-PR2-FPR-4	2016-096-S2-FV-11	2016-096-SLUISMOLEN-FO-6
2016-096-PP1-FO-3	2016-096-PR2-FPR-5	2016-096-S2-FV-12	2016-096-SLUISMOLEN-FO-7
2016-096-PP1-FO-4	2016-096-PR2-FPR-6	2016-096-S2-FV-13	2016-096-SLUISMOLEN-FO-8
2016-096-PP1-FO-5	2016-096-PR2-FPR-7	2016-096-S2-FV-14	2016-096-SLUISMOLEN-FO-9
2016-096-PP2-FO-1	2016-096-PR2-FPR-8	2016-096-S2-FV-15	2016-096-SLUISMOLEN-FO-10
2016-096-PP2-FO-2	2016-096-PR3-FPR-1	2016-096-S3-FV-1	2016-096-SLUISMOLEN-FO-11
2016-096-PP2-FO-3	2016-096-PR3-FPR-2	2016-096-S3-FV-2	2016-096-SLUISMOLEN-FO-12
2016-096-PP4-FO-1	2016-096-PR3-FPR-3	2016-096-S3-FV-3	2016-096-SLUISMOLEN-FO-13
2016-096-PP4-FO-2	2016-096-PR3-FPR-4	2016-096-S3-FV-4	2016-096-SLUISMOLEN-FO-14
2016-096-PP4-FO-3	2016-096-PR3-FPR-5	2016-096-S3-FV-5	2016-096-SLUISMOLEN-FO-15

Het archeologisch vooronderzoek aan de Sluisstraat te Leuven

2016-096-SLUISMOLEN-FO-16	2016-096-SLUISMOLEN-FO-60	2016-096-SLUISMOLEN-FO-104
2016-096-SLUISMOLEN-FO-17	2016-096-SLUISMOLEN-FO-61	2016-096-SLUISMOLEN-FO-105
2016-096-SLUISMOLEN-FO-18	2016-096-SLUISMOLEN-FO-62	2016-096-SLUISMOLEN-FO-106
2016-096-SLUISMOLEN-FO-19	2016-096-SLUISMOLEN-FO-63	2016-096-SLUISMOLEN-FO-107
2016-096-SLUISMOLEN-FO-20	2016-096-SLUISMOLEN-FO-64	2016-096-SLUISMOLEN-FO-108
2016-096-SLUISMOLEN-FO-21	2016-096-SLUISMOLEN-FO-65	2016-096-SLUISMOLEN-FO-109
2016-096-SLUISMOLEN-FO-22	2016-096-SLUISMOLEN-FO-66	2016-096-SLUISMOLEN-FO-110
2016-096-SLUISMOLEN-FO-23	2016-096-SLUISMOLEN-FO-67	2016-096-SLUISMOLEN-FO-111
2016-096-SLUISMOLEN-FO-24	2016-096-SLUISMOLEN-FO-68	2016-096-SLUISMOLEN-FO-112
2016-096-SLUISMOLEN-FO-25	2016-096-SLUISMOLEN-FO-69	2016-096-SLUISMOLEN-FO-113
2016-096-SLUISMOLEN-FO-26	2016-096-SLUISMOLEN-FO-70	2016-096-SLUISMOLEN-FO-114
2016-096-SLUISMOLEN-FO-27	2016-096-SLUISMOLEN-FO-71	2016-096-SLUISMOLEN-FO-115
2016-096-SLUISMOLEN-FO-28	2016-096-SLUISMOLEN-FO-72	2016-096-SL1-FO-1
2016-096-SLUISMOLEN-FO-29	2016-096-SLUISMOLEN-FO-73	2016-096-TOEVALSVONDST-FO-1
2016-096-SLUISMOLEN-FO-30	2016-096-SLUISMOLEN-FO-74	2016-096-TOEVALSVONDST-FO-2
2016-096-SLUISMOLEN-FO-31	2016-096-SLUISMOLEN-FO-75	2016-096-TOEVALSVONDST-FO-3
2016-096-SLUISMOLEN-FO-32	2016-096-SLUISMOLEN-FO-76	2016-096-TOEVALSVONDST-FO-4
2016-096-SLUISMOLEN-FO-33	2016-096-SLUISMOLEN-FO-77	2016-096-TOEVALSVONDST-FO-5
2016-096-SLUISMOLEN-FO-34	2016-096-SLUISMOLEN-FO-78	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-35	2016-096-SLUISMOLEN-FO-79	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-36	2016-096-SLUISMOLEN-FO-80	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-37	2016-096-SLUISMOLEN-FO-81	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-38	2016-096-SLUISMOLEN-FO-82	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-39	2016-096-SLUISMOLEN-FO-83	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-40	2016-096-SLUISMOLEN-FO-84	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-41	2016-096-SLUISMOLEN-FO-85	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-42	2016-096-SLUISMOLEN-FO-86	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-43	2016-096-SLUISMOLEN-FO-87	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-44	2016-096-SLUISMOLEN-FO-88	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-45	2016-096-SLUISMOLEN-FO-89	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-46	2016-096-SLUISMOLEN-FO-90	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-47	2016-096-SLUISMOLEN-FO-91	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-48	2016-096-SLUISMOLEN-FO-92	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-49	2016-096-SLUISMOLEN-FO-93	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-50	2016-096-SLUISMOLEN-FO-94	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-51	2016-096-SLUISMOLEN-FO-95	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-52	2016-096-SLUISMOLEN-FO-96	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-53	2016-096-SLUISMOLEN-FO-97	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-54	2016-096-SLUISMOLEN-FO-98	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-55	2016-096-SLUISMOLEN-FO-99	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-56	2016-096-SLUISMOLEN-FO-100	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-57	2016-096-SLUISMOLEN-FO-101	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-58	2016-096-SLUISMOLEN-FO-102	
2016-096-SLUISMOLEN-FO-59	2016-096-SLUISMOLEN-FO-103	

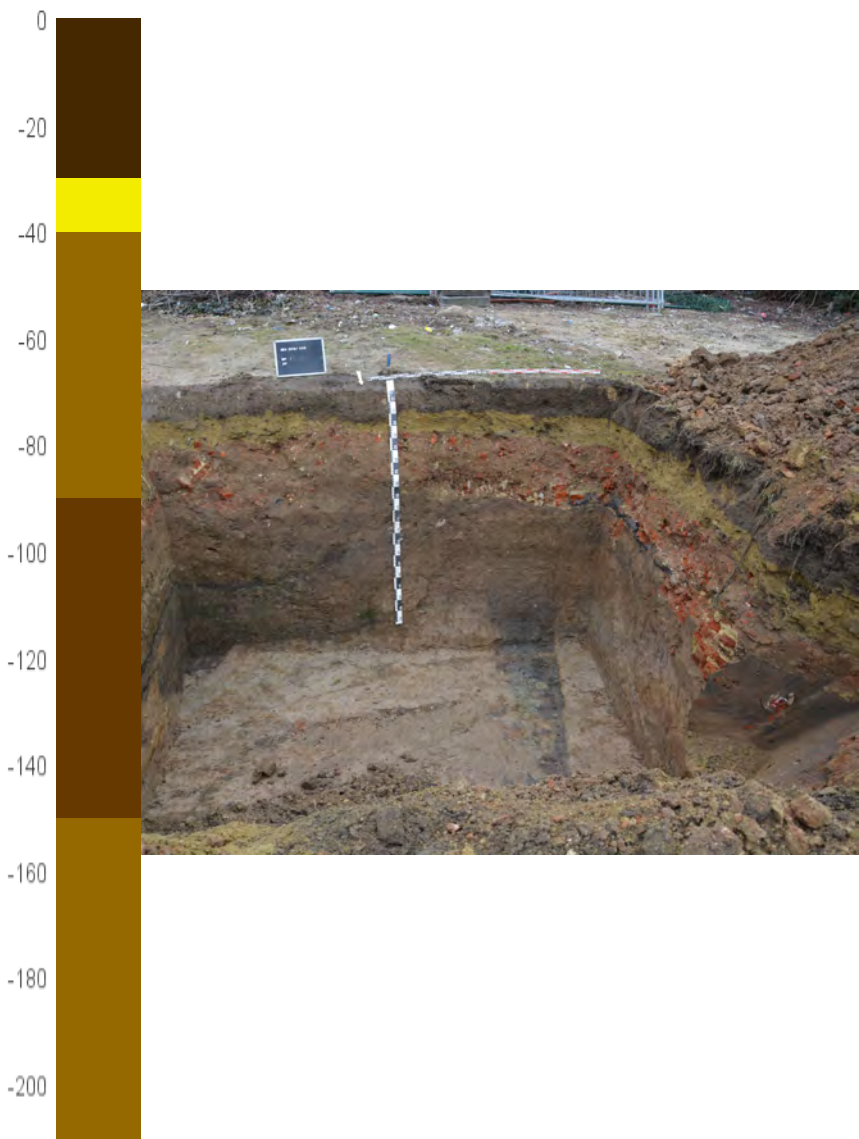
Bijlage 3 Profielinventaris

Profiel PR1

1. Algemene gegevens

- 1. Beschrijver: Vanessa Vander Ginst, Studiebureau Archeologie.
- 2. Soort onderzoek: Archeologisch: Proefputten
- 3. Plaats: Leuven - Sluisstraat
- 4. Hoogteligging: 19,1 m TAW.
- 5. Coördinaten: 173269,14 N; 175162,42 O. (lamb 72)
- 6. Datum: donderdag, 24/03/2016
- 7. Tijdstip: 09:56:32 u.
- 8. Landgebruik: Braak
- 9. Weersomstandigheden: Matige temp., Half bewolkt
- 10. Oriëntatie: Z.
- 11. Bodemeenheid: OB (bebouwde zone)

2. Profielbeschrijving

H1 (Horizont 1)
0-30 cm: ReHaVa Z>L; DBr ; St: BS, NS, ; ReS
golvende ondergrens.

H2 (Horizont 2)
30-40 cm: ReZaLo Z; DGI ; ReS golvende
ondergrens.

H3 (Horizont 3)
40-90 cm: ReZaVa Z>L; LBr ; Br: BS,
Kalkzandmortel, St: BS, HK, Kalkzandmortel, ;
ReS golvende ondergrens.

H4 (Horizont 4)
90-150 cm: ReZaVa L>Z; Br ; St: HK, BS,
Kalkzandmortel, KM, ; ReD golvende
ondergrens.

H5 (Horizont 5)
150-210 cm: ReZaVa L>Z; LBr ; ReD golvende
ondergrens.

H6 (Horizont 6)
210- cm: ZeHaVa Z>L; LGI ;

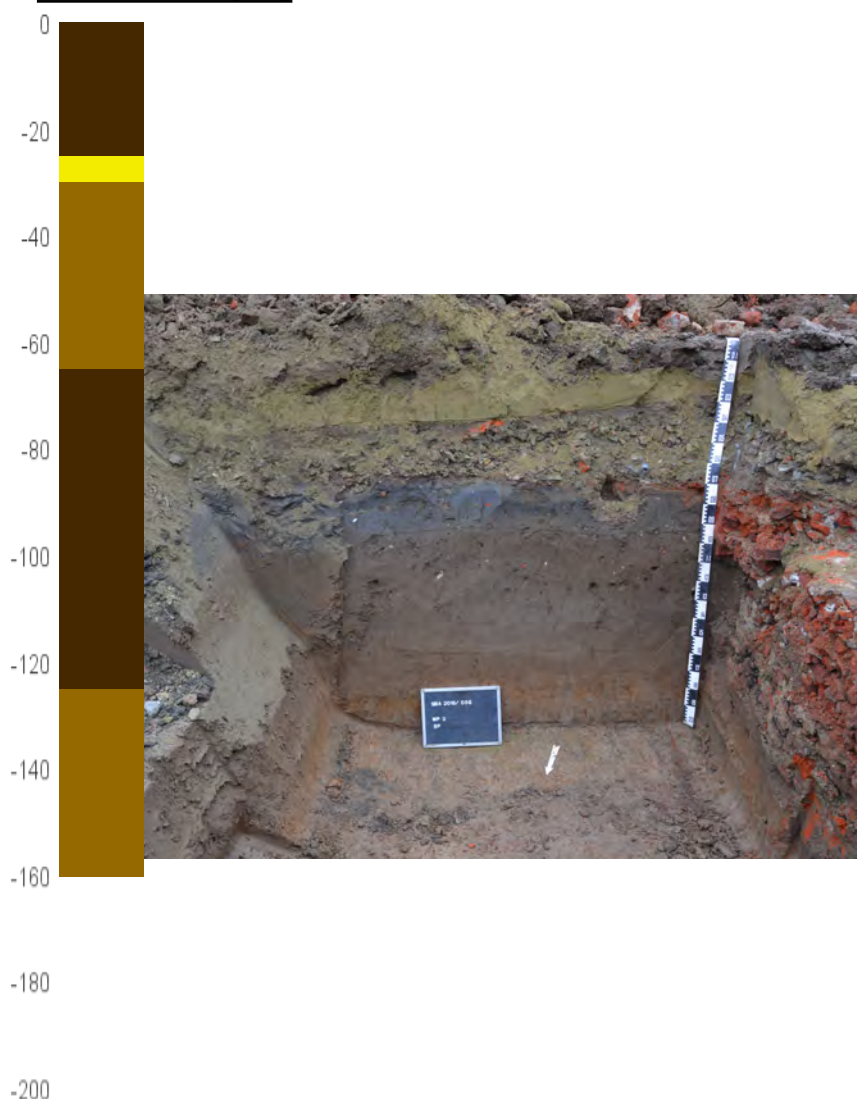
Bereikte diepte: -230 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

Profiel PR2

1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Vanessa Vander Ginst, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: Proefputten
3. Plaats:	Leuven - Sluisstraat
4. Hoogteligging:	19,28 m TAW.
5. Coördinaten:	173259,18 N; 175189,08 O. (Iamb 72)
6. Datum:	donderdag, 24/03/2016
7. Tijdstip:	11:11:51 u.
8. Landgebruik:	Braak
9. Weersomstandigheden:	Matige temp., Half bewolkt
10. Oriëntatie:	Z.
11. Bodemeenheid:	OB (bebouwde zone)

2. Profielbeschrijving

Profiel PR3

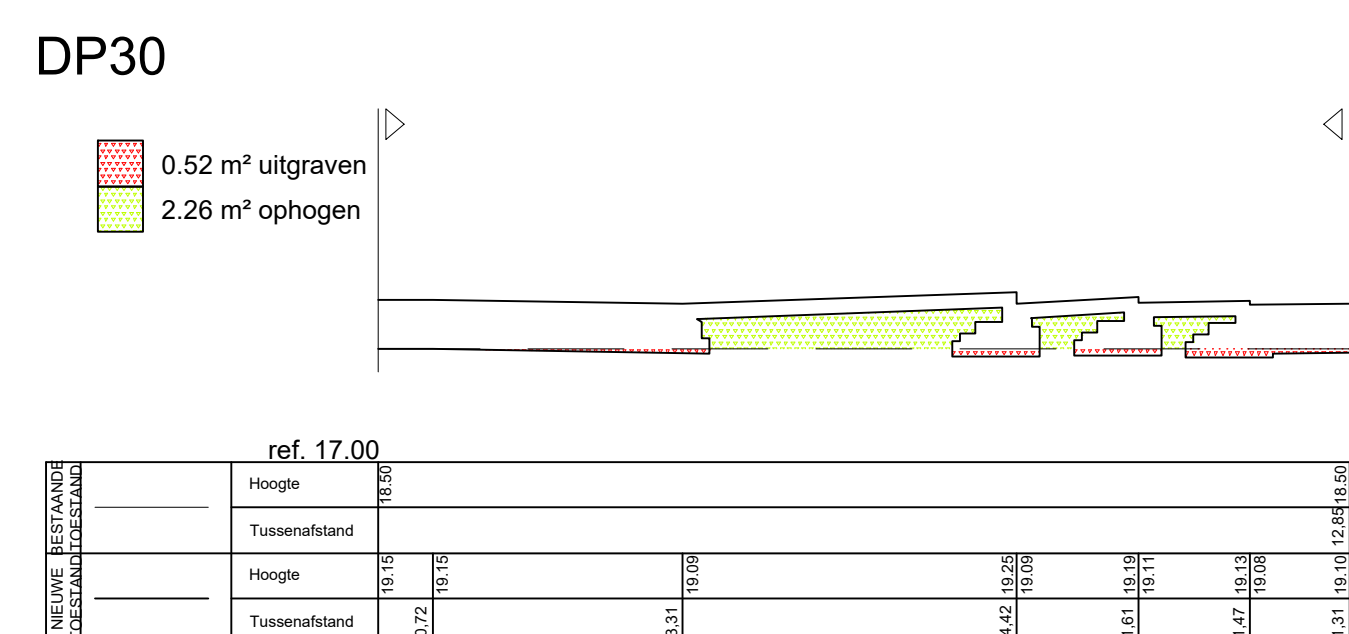
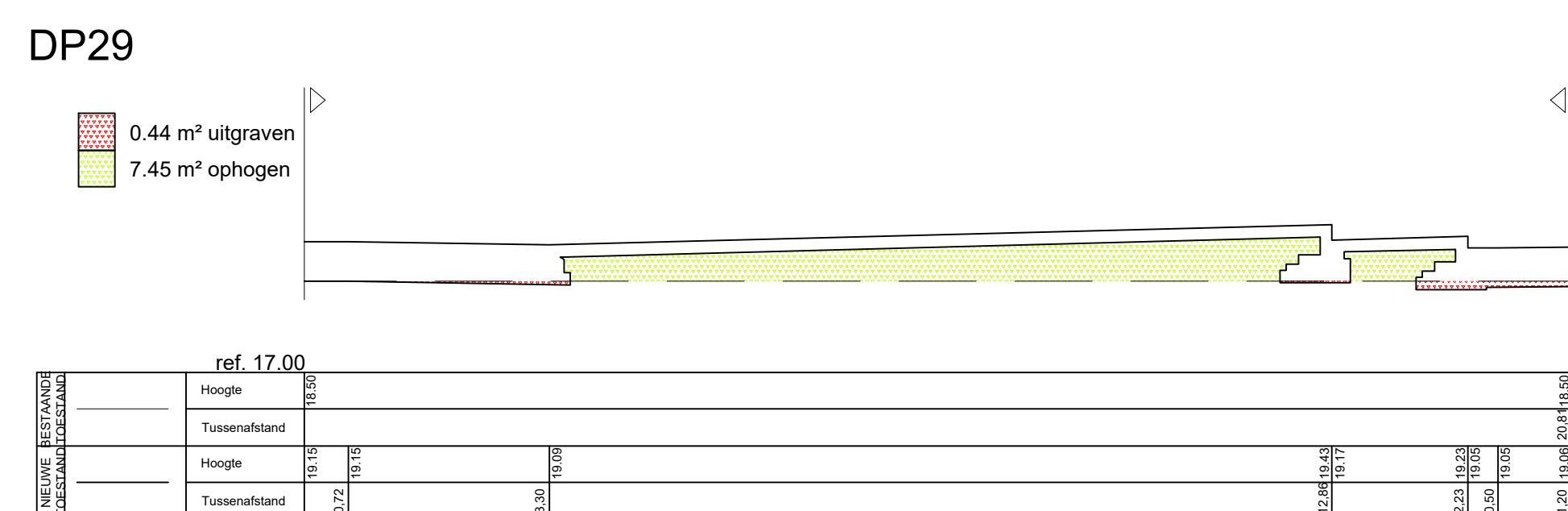
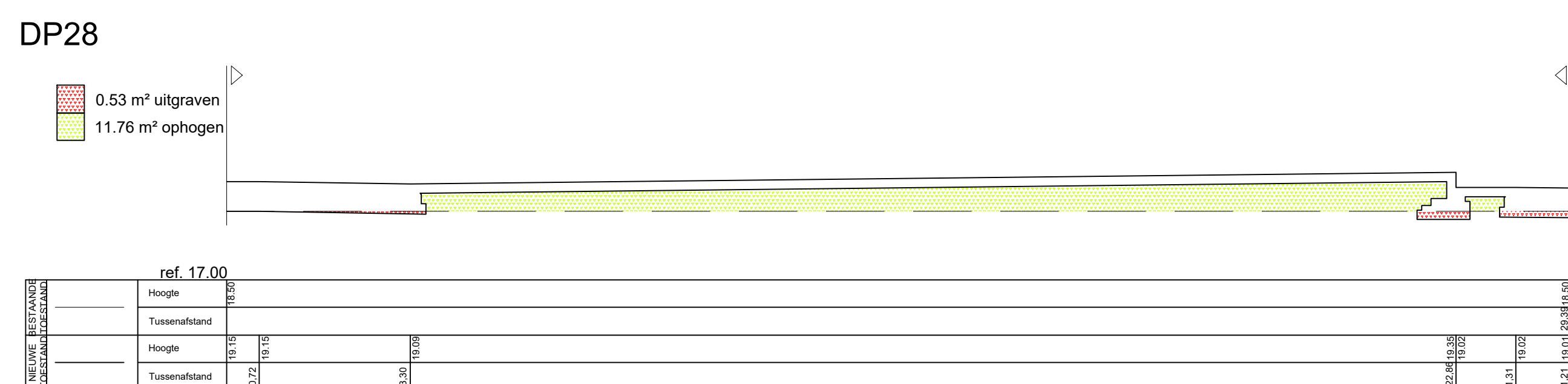
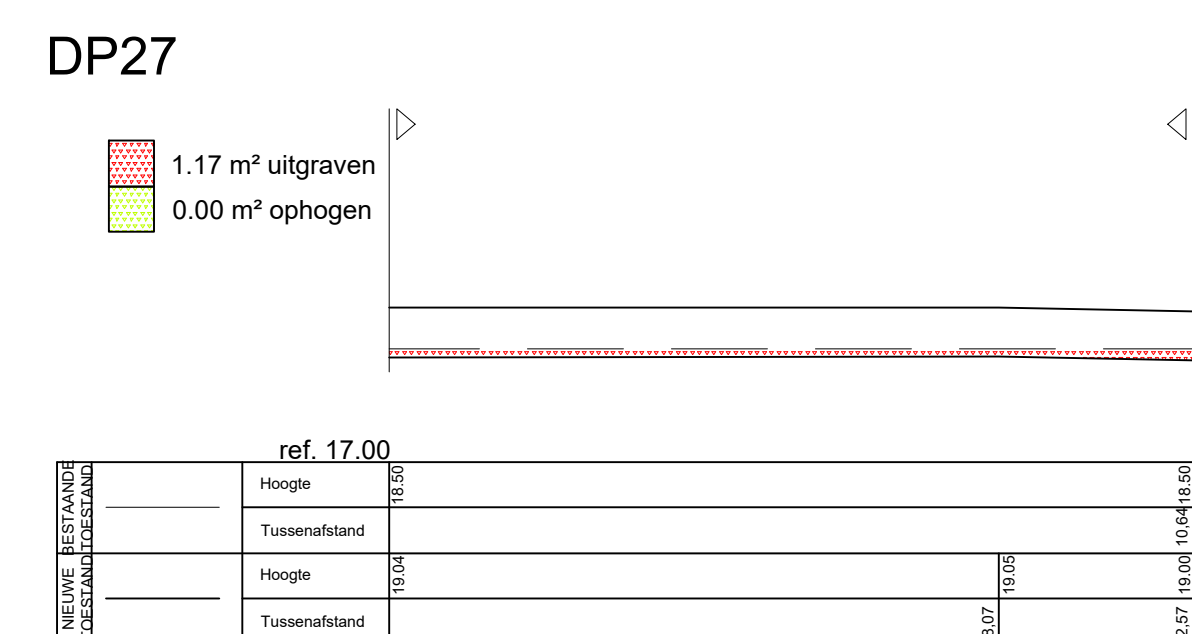
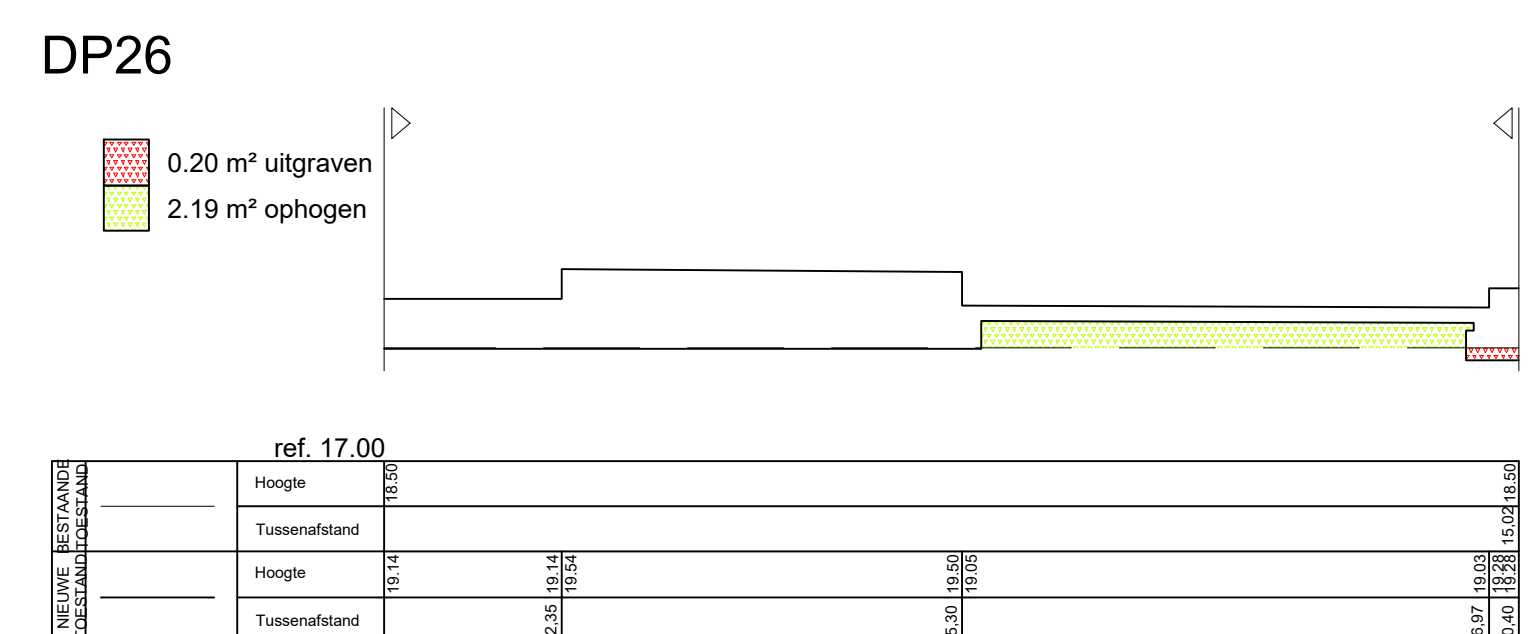
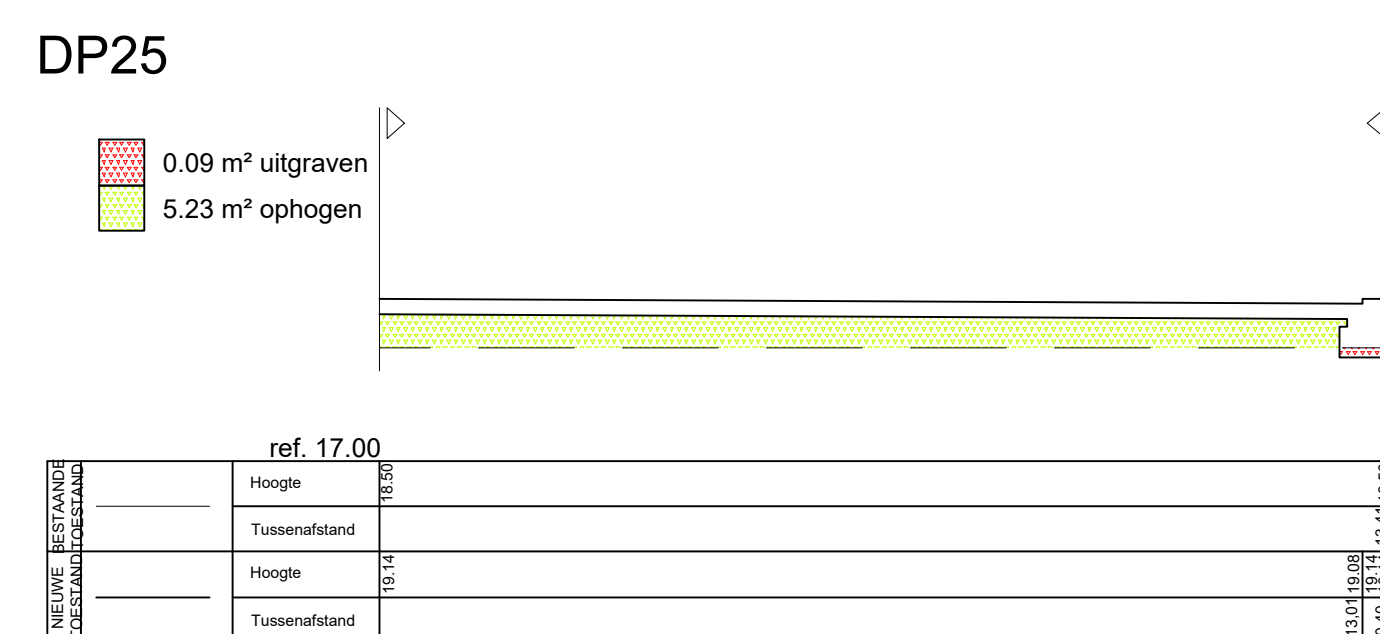
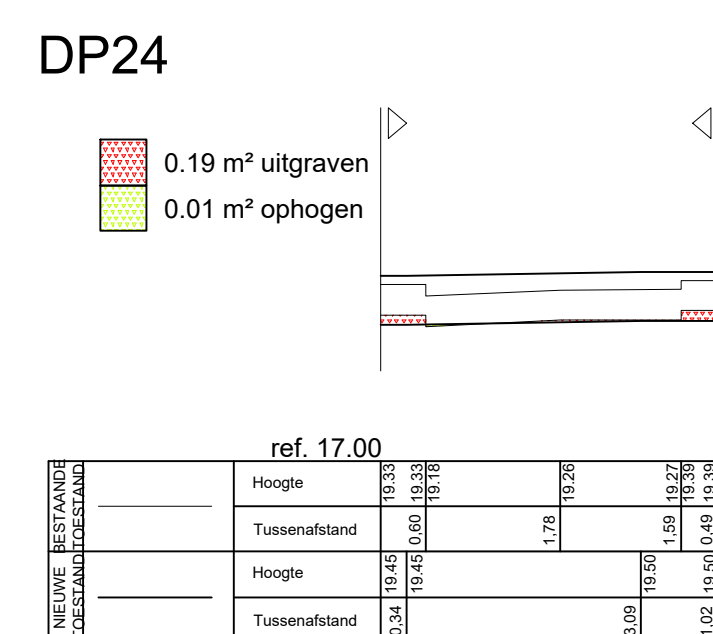
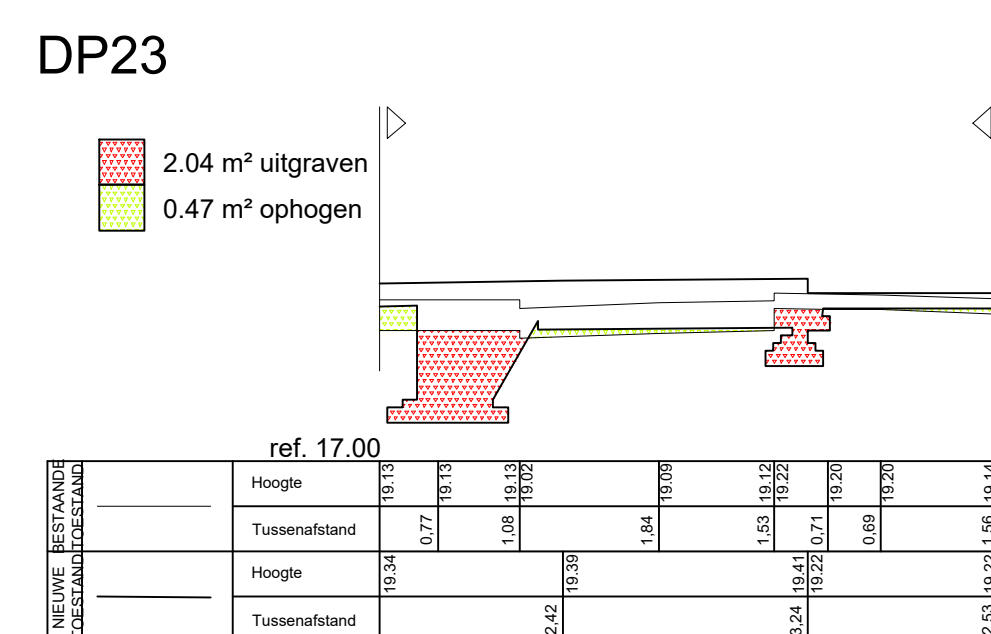
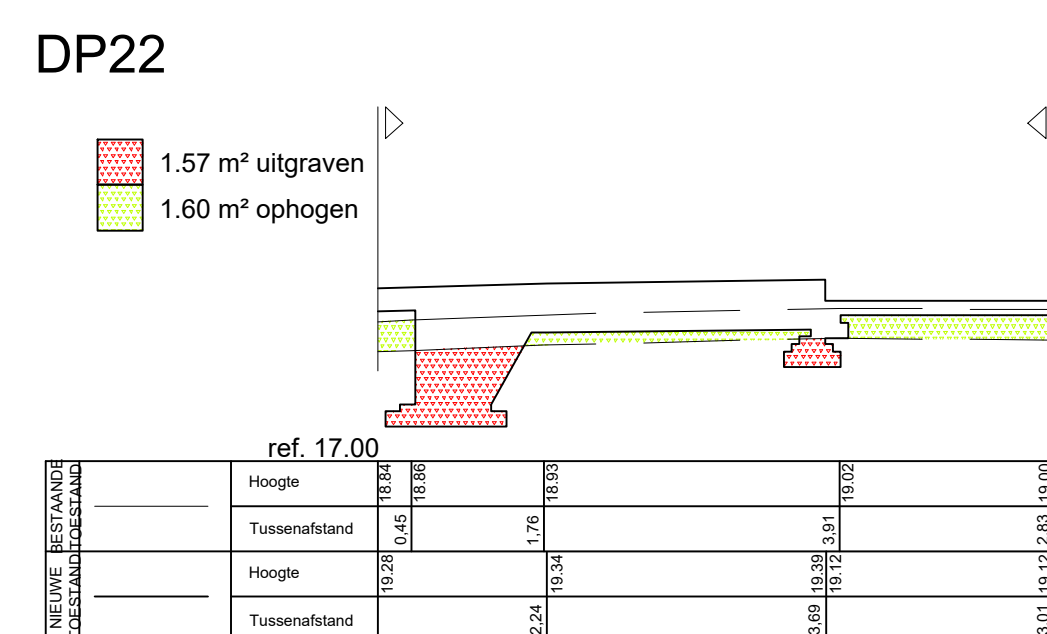
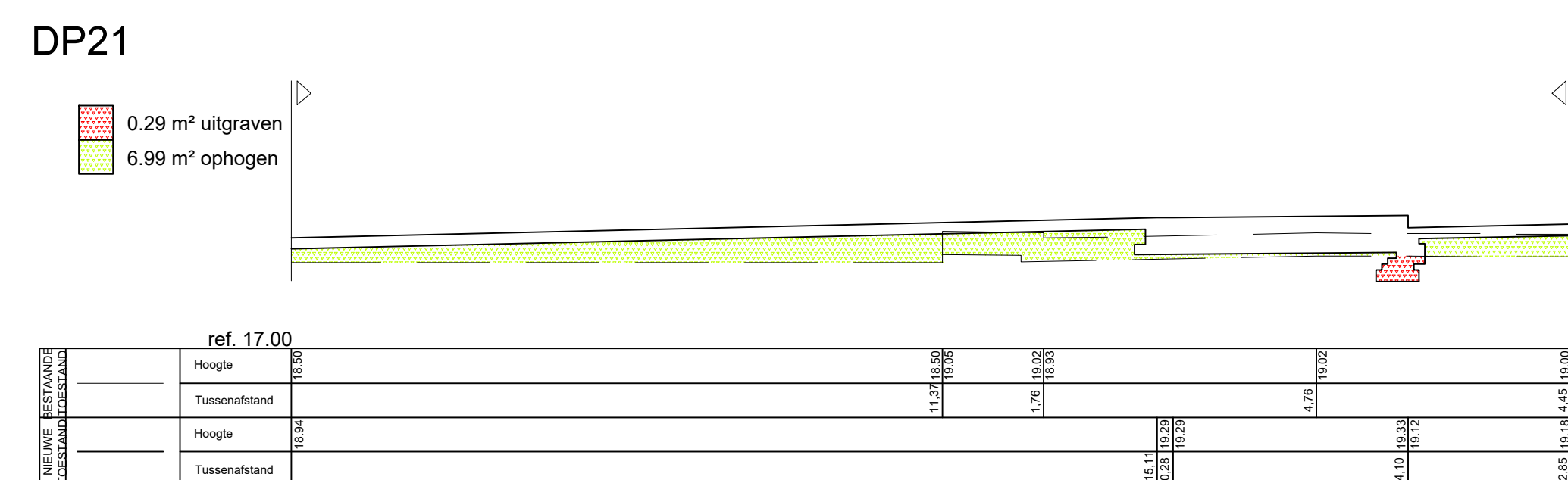
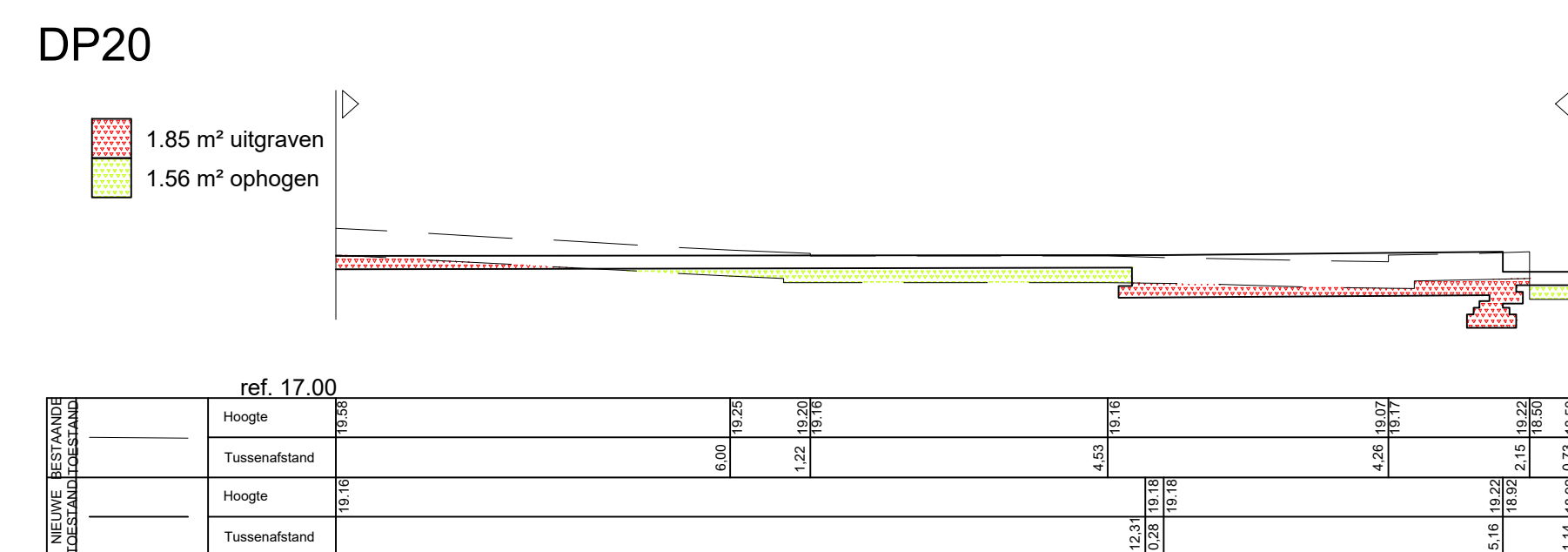
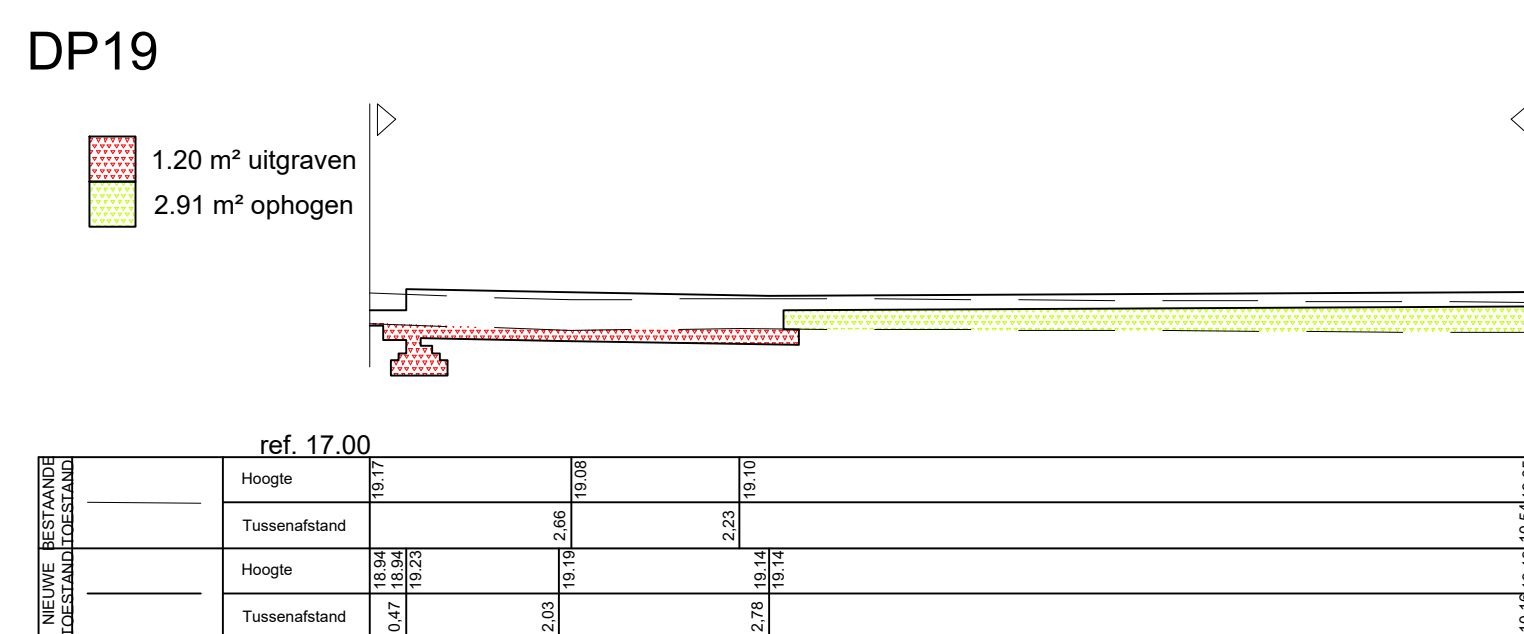
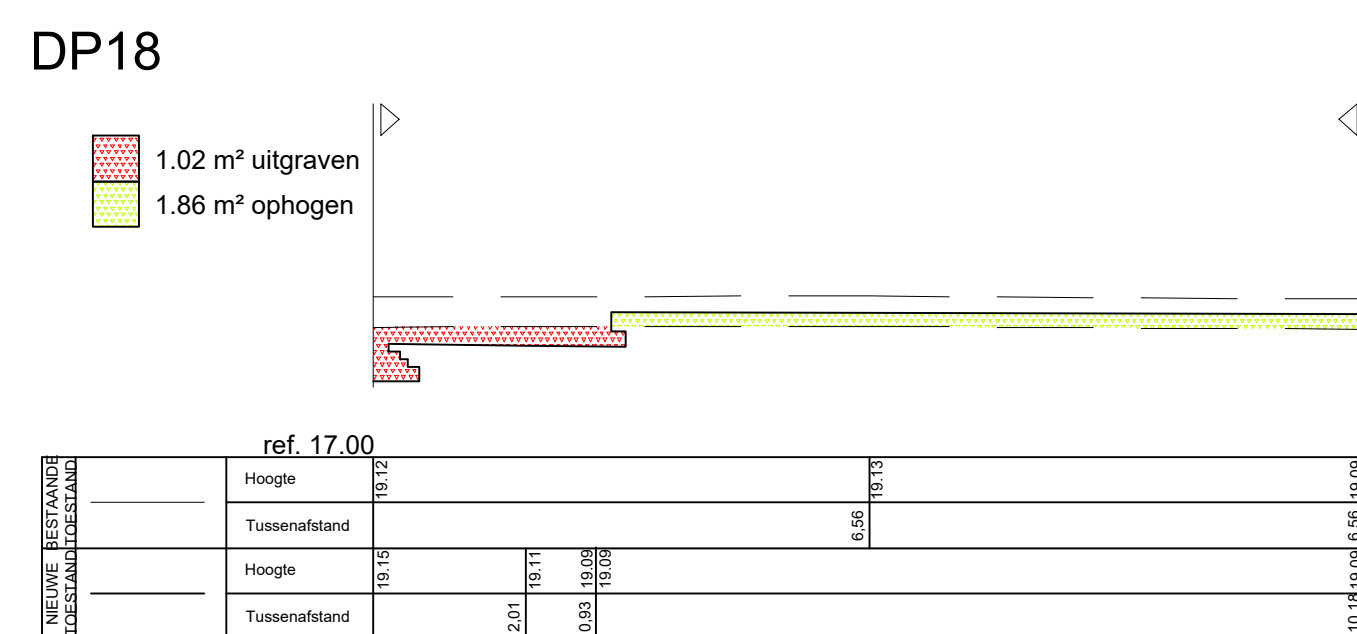
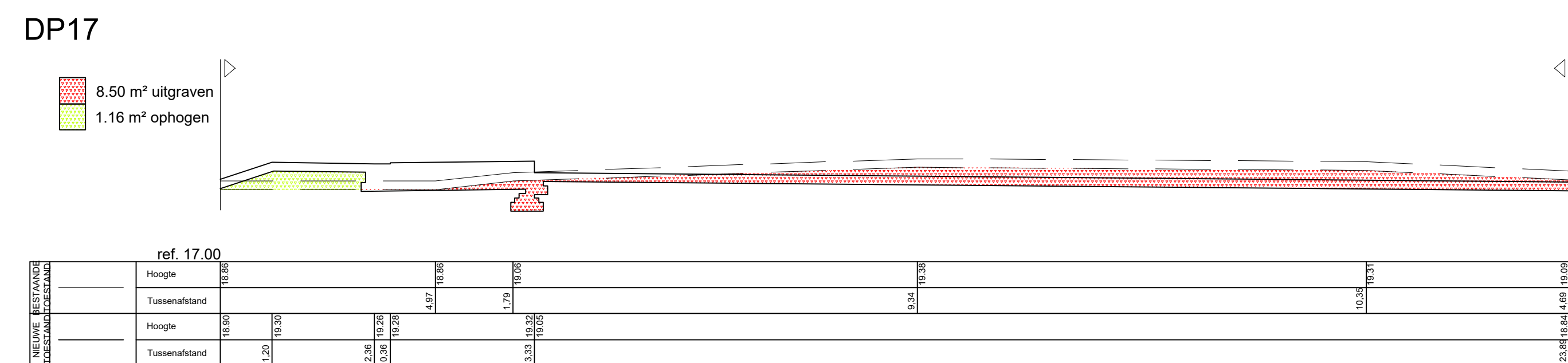
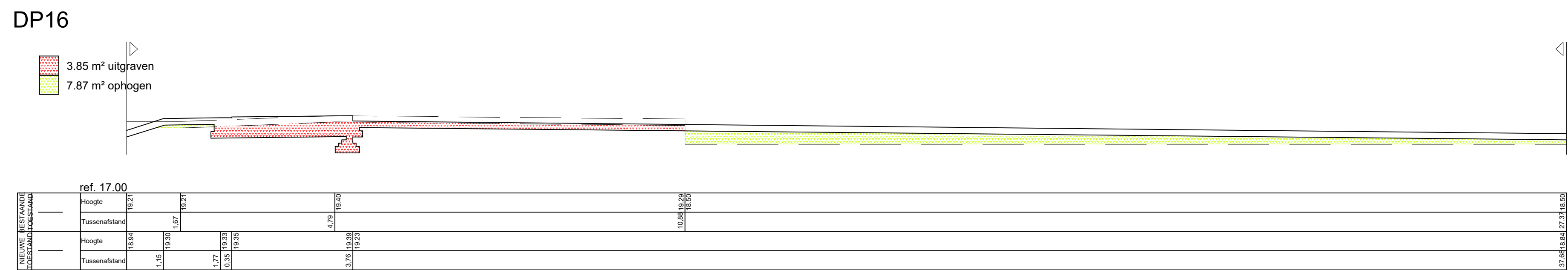
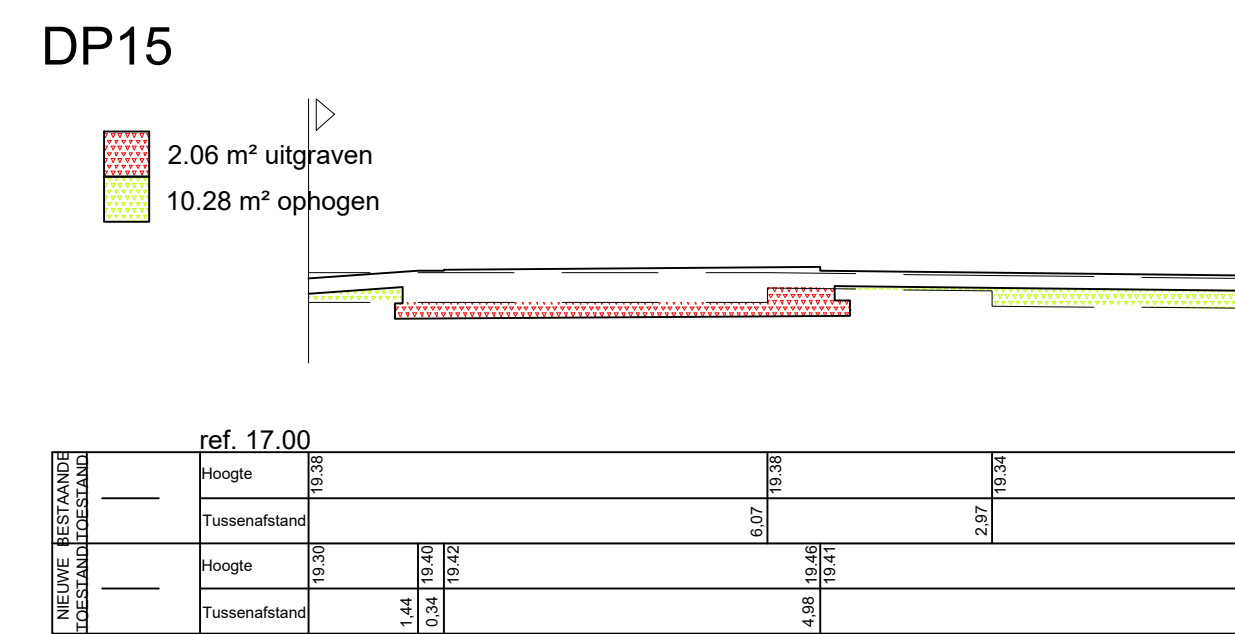
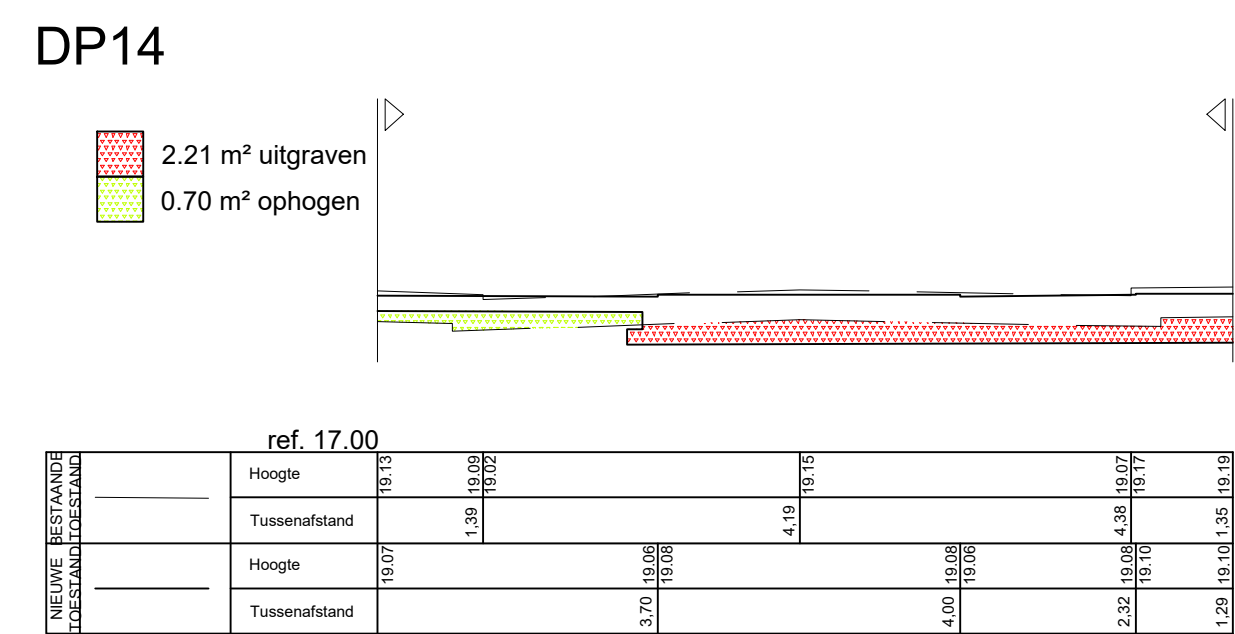
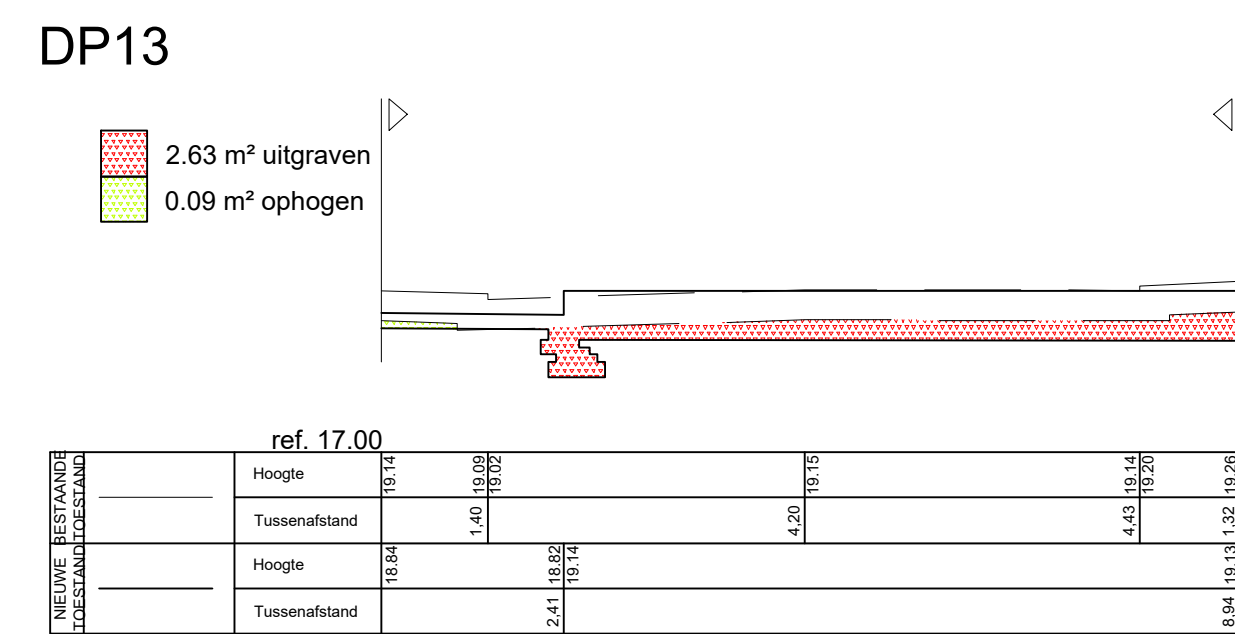
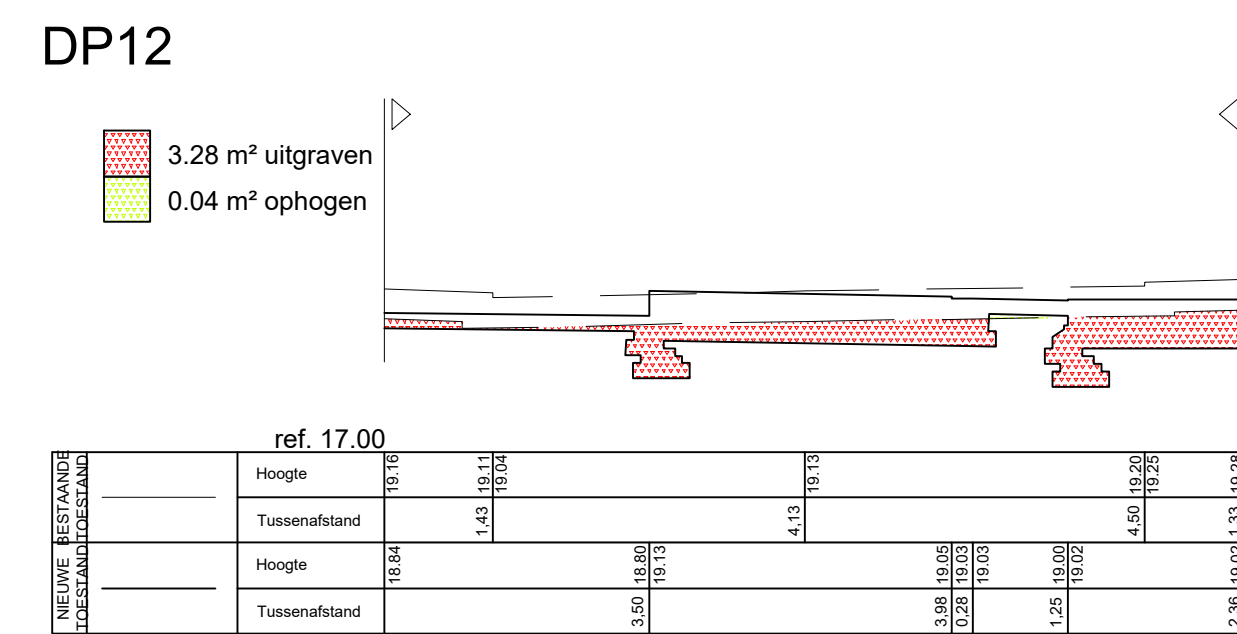
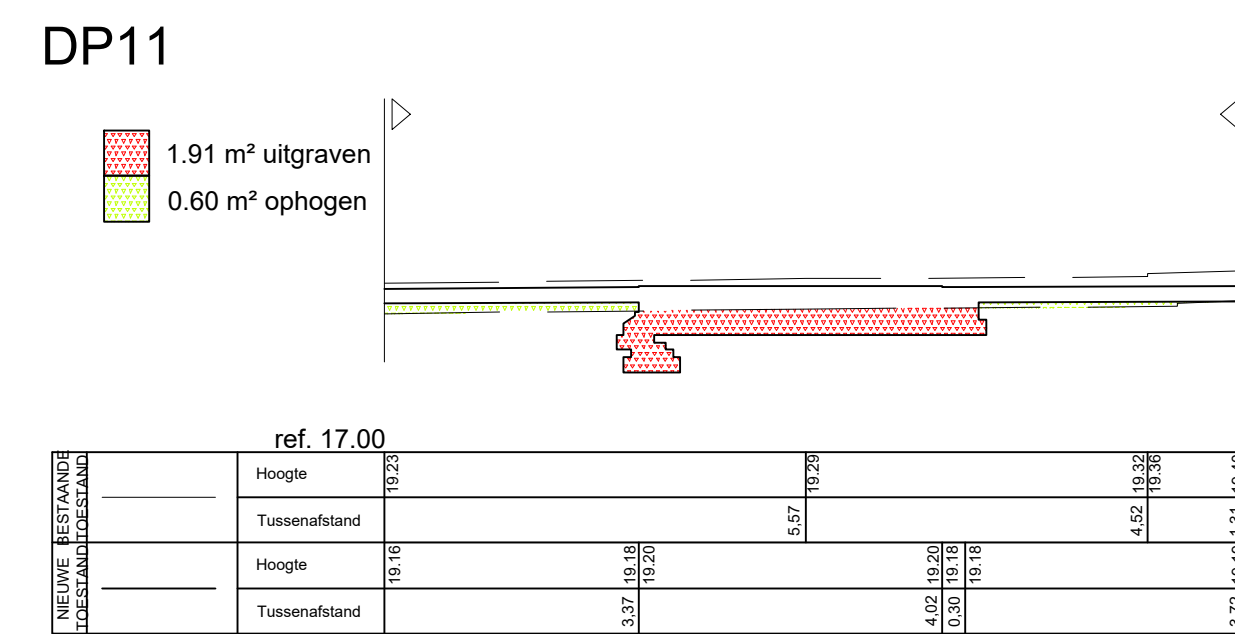
1. Algemene gegevens

1. Beschrijver:	Vanessa Vander Ginst, Studiebureau Archeologie.
2. Soort onderzoek:	Archeologisch: Proefputten
3. Plaats:	Leuven - Sluisstraat
4. Hoogteligging:	19,28 m TAW.
5. Coördinaten:	173279,09 N; 175206,68 O. (Iamb 72)
6. Datum:	donderdag, 24/03/2016
7. Tijdstip:	14:19:58 u.
8. Landgebruik:	Braak
9. Weersomstandigheden:	Matige temp., Half bewolkt
10. Oriëntatie:	W.
11. Bodemeenheid:	OB (bebouwde zone)

2. Profielbeschrijving

provincie	VLAAMS-BRABANT
stad	LEUVEN

betreft	SLUISPARK AANBESTEDING
omschrijving	DWARSPROFIELN GRONDVERZET

opdrachtgever	Westpoort NV - Ir. Luc Van den Wyngaert Keizershoek 350A 2550 Kontich

opgemaakt door:

ARA
atelier ruimtelijk advies bvba

Gitschotelie 150
B - 2600 Borchern
T +32 (3) 458 57 37
F +32 (3) 236 52 55

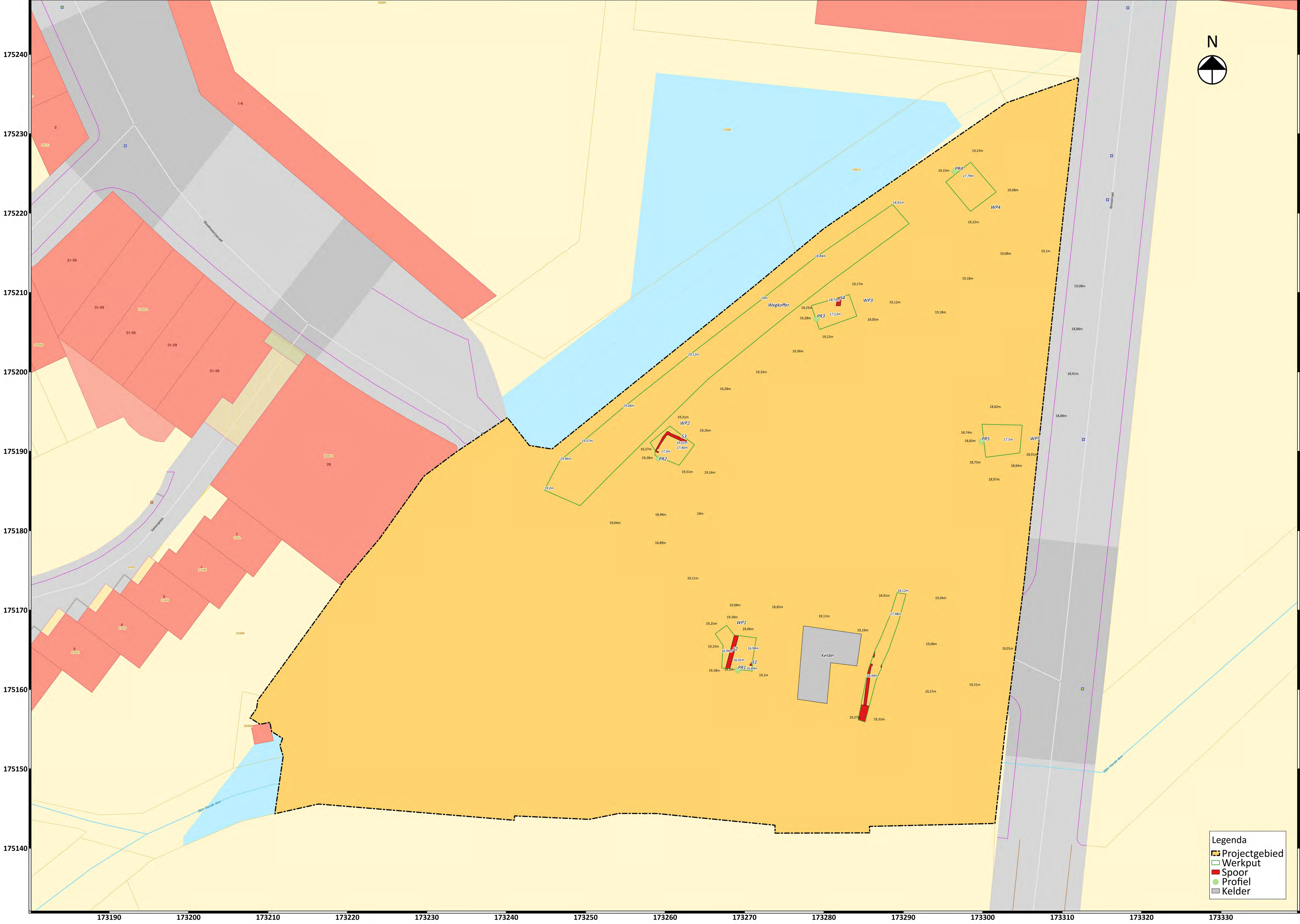
OKRA
OVERDRACHT 33
300 AR ONTST
t + 32 (3) 253 42 49
f + 32 (3) 253 42 48

schaal: 1/100
 dossiernummer: 121
 filenr.: 121_of2

40

getekend:	28/05/2015
gewijzigd:	A
	B
	C
	D
	E
	F
	G
	H

Legenda

- Projectgebied
- Werkput
- Spoor
- Profiel
- Kelder